

Cultura Popo

Dr. Universitatea Română
 Cluj

GAZETA SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI“

DIRECTOR

General de Divizie N. PETALA
 COMANDANTUL CORPULUI VI ARMATĂ

ABONAMENTE ANUALE :

pentru cititori 30 Lei
 „ autorități 60 Lei
 „ întreprinderi financiare 100 Lei

PREȘEDINTELE COMITETULUI SOC. „CULTURA POPORULUI“

V. DUMITRIU
 RECTORUL UNIVERSITĂȚII CLUJ

Redacția: Str. Dorobanților 11

Secretar de Redacție: VASILE D. CHIRU (Telefon No. 15-74)

Administrația: Str. Dorobanților 11

Trăim în grele vremuri, în vremuri de primeneală, în vremuri de luptă și de prefaceri. Întreaga lume civilizată pare a sta cu ochii întinși în viitor și cu puternice bătăi de inimă este în așteptarea vre-unel mari fericiri, care într-o zi va sosi negreșit.

Dar fericirea nu vine deodată ca nenorocirea. Nenorocirea poate fi văzută și simțită; înfățișările ei sunt oare-cum pipăite și covârșitoare, pe când fericirea n'are nici o formă, nici o culoare, nici o față. Ea se furișază în noi și, adesea, nu o recunoaștem, când vine; ne tot așteptăm la ceva mai mare, la ceva mai sgomotos, la o arătare pînă de strălucire.

Ca toate aceste, noi toți putem fi de folos întru înfăptuirea fericirii, dacă am înfrunta viața cu vitejie și cu dorința ne-țărmarită de a clădi, iar nu de a dărâma.

Nici o dată lumea nu va fi desăvârșită, nici o fericire nu poate fi deplină, nici o stăpînire fără greșală și, cu adevărat, nu putem păși pe calea propășirii fără luptă și fără muncă creatoare.

Fie ce țară are nevoie de toți copiii ei, mari sau mici, bogați sau umili, muncitori sau oameni de știință, soldați sau preoți; ea are nevoie de cel ce muncește cu brațele sale, precum și de cel ce muncește cu creierul lui.

Fie-ce om are aceeaș valoare pentru țara lui, fiecare după mijloacele și după puterile sale. Fiecare este o cărămidă în marea clădire; și Dumnezeu nu întreabă care cărămidă a fost întrebuițată pentru temelie și care pentru așezarea acoperișului! Regele, pe tronul său, este tot atât o parte a clădirii, ca și omul care sapă un șanț.

Diriguiitorii sunt de nevoie în lume; unii dintre noi trebuie să arate calea, iar alții să urmeze și trebuie să primim cu bucurie pe acei, cari pot arăta calea cea bună.

Nici o pizmă să nu incolțească în sufletele noastre și să nu credem că partea lor este mai bună ca a noastră. Nu e dat ori-cui să fie o lumină, după care să ne călăuzim; însă lumina ori de unde ar veni ea, este de mare preț și se cuvine să luăm bine seama spre a nu o stinge și a rămîne în întuneric.

Țara noastră a trecut prin foc și pârjol, dar s'a oșelit prin flacăra jertfel și acum este gata în așteptarea acelor, cari vor lega rănile ei, a tuturilor acelor, cari vor întări trupul ei, cari vor ajuta-o spre o viață mai largă, mai bună, mai strălucitoare.

Noi toți avem partea noastră în reclădirea patriei; tot așa, în toată lumea, sunt țări pline de nevoi și de răni, așteptând o deplină unire a copiilor lor, cari să ajute din toată inima lor la renașterea patriilor lor.

Să nu fim mai pe jos de datoria noastră în această clipă, să ne arăfăm vrednici de vremurile în cari trăim, vrednici de eforturile ce se așteaptă de la noi, vrednici de noua așezare a lucrurilor, care ar trebui să se orînduiască în măsura jertfelor tuturilor acelor, cari zac împrăștiți în sute și mii și milioane de morminte peste toată suprafața pămîntului și supt apele mărilor!

Să nu pîngărim acele morminte prin certurile și neînțelegerile noastre, prin urile noastre, prin pizmele noastre, prin ne-sfârșitele noastre vrăjmășii!

În război am fost cu toții frați, n'am putea noi oare să fim tot frați și în vreme de pace? După sfârșitul luptei sîngeroase, n'am putea să punem umăr la umăr, precum am făcut atunci, pentru a clădi, în loc de a dărâma?

Ce muncă minunată s'ar face pe această lume, dacă omul ar iubi, în loc de a urî, dacă ar ajuta, în loc de a pune piedici, dacă ar binecuvînta, în loc de a blestema, dacă, în loc de îndoială, el ar fi stăpînit de sfînta credință!

Maria.

Maiestatea Sa Regina Maria in inalta Sa iubire către Poporul său, a scris pentru cetitorii „Cultura Poporului” minunatul articol ce îl publicăm în pagina întâia.

Articolul iubinei Noastre Suverane, după cum am înțeles cetitorilor noștri se va imprimă într'un supliment artistic ce se va împărți odată cu numărul viitor, spre a putea fi păstrat în casele noastre, ca un izvor de înțelepte învățături și îndemnuri bune.

Greutățile Inceputului

Un om care și-a făcut o casă nouă cunoaște câte greutăți a trebuit să biruiască până să o vadă sub acoperiș, și câte piedeci a mai trebuit să delature, câți bani să mai cheltuiască până a văzut-o gătită și pe dinlăuntru, cu toate cele de lipsă, până să fie bună de locuit.

Copiii pot bate din palme când văd acoperișul nou. Ei sar și se joacă prin odăile fără uși și fără ferestre, dar părinții clatină din cap, oftează îngândurați; ei știu că au să asude încă mult și bine până când li vor putea lăsa, pe copiii lor să se adăpostească în casa cea nouă fără temere de-a se îmbolnăvi de frig, de ploaie și de vânt.

Copiii, după muntea lor, sătui de vechitul bordeiului afumat, cred că îndată ce casa e sub acoperiș, se pot bucura de toate bunătățile casei celei nouă: de lumină, de căldură. Atât de mult au dorit-o încât așteaptă să-i vadă toate daturile, când casa încă n'are de unde să le dea, căci nu e gata deplin.

Mulți dintre noi ne asemănăm foarte bine cu acești copii: îndată ce s'a făcut România-mare ne-am așteptat să se înceapă pentru noi un fel de raiul pământesc. Cu toții și în Ardeal și în Basarabia și în Bucovina, și în țara veche așteptam ca îndată ce s'a făcut unirea tuturor Românilor să ne scăpăm de toate năcăzurile vieții, de sărăcie, de nedreptăți, de suferință, zicându-ne că acum avem casa noastră, în care noi poruncim.

Pușini dintre noi au băgat de seamă că aceasta casă încă nu e gata, că are încă numai pereții și acoperișul, și că e datorită noastră a tuturor — țărani și domni — să o gătim cu cele trebuincioase și pe dinlăuntru.

Pușini s'au gândit că dacă aceeași casă e a noastră a tuturor, toți trebuie să dăm o mână de ajutor să-i punem ferestre și uși, să o împodobim cu masă, cu lămpi, cu scaune, cu icoane, pentruca noi și copiii noștri să se simtă în ea nu numai la adăpost, ci să se simtă și bine și mulțumiți.

Noi, cei mai mulți, am așteptat că în vremea cea mai scurtă să ni se coboare raiul pe pământ și cum nu putea să se coboare, pentruca izvorul ori căruț bine pentru un popor nu ținește decât din voința și mușca aceluia popor, am început să ne înfruntăm și să aruncăm vina pe alții. Poporul dela sate, țărani noștri, au aruncat vina pe domni. Și nu mai trebuie să ascundem adevărul că azi țărani noștri nu mai au aceeași încredere și dragoste față de conducători pe care au avut-o în trecut.

Românii cu carte, ești cei mai mulți tot dintre țărani, au trebuit să la conducerea slujbelor țării, îndată ce țara cea nouă a avut un acoperiș și pereți. Acel carl au făcut pereții și acoperișul au murit cu arma în mână, în Carpați, la Dunăre, la Nistru, la Siret și la Tisa. Dintre cei rămași în viață oamenii cu carte au trebuit să ia în primire slujbele statului, pentruca mașinării lui să nu se oprească. Dela ei așteptăm cu toții să ne împodobească și pe dinlăuntru țara cea nouă: să ne dea legi bune, să ne dea dreptate, să ne dea chivernisală cinstită, să ne dea grâu și porumb la vreme de lipsă, trenuri cât de multe, marfă eficientă, și în rândul cel dintâi să ne importă: pământul.

Și fiindcă ei n'au putut să ni le dea atât de repede pe cum le ceream noi, — și nu ni le vor putea da nici odată pe toate fără ajutorul nostru al tuturor — am început să ne răcim față de ei, să nu mai avem încredere în ei.

Ne luând în seamă greutatea începutului, noi suntem parcă pe drumul de-a săpa o prăpastie, prin neîncredere, între țărani și cărturari. Și aceasta ar fi cea mai mare primejdie pentru viitorul, țării noastre.

Ori ce țaran cinstit să-și pună întrebarea: Dacă toate slujbele statului le-ar fi luat ei, iar fi putut face mai mult până azi pentru a găti și pe dinlăuntru casa cea nouă — Țara românească? Când războiul care a durat ani de zile, a prăpădit și căl ferate, și fabrici a făcut scumpetea

ne mai pomenită, a stricat chiar sufletele oamenilor, cine ar fi putut în doi ani să aducă lucrurile așa ca să trăim cel puțin tot așa de ușor ca înainte de războiu? Oamenii cu carte? Țărani? Cred că singur Dumnezeu ar fi putut face aceasta minune. Și martori ne sunt și celelalte țări care s'au bătut: pretutindenea, chiar în America, se trăiește neasemănat mai greu decât înainte de războiu.

Dar la noi pe lângă greutatea lăsată de războiu trebuie să biruim și altele care se ridică din faptul că trebuie să facem a singură țară din patru țări care au trăit fiecare cu alte legi, cu alte dădine deși sunt toate românești.

Și fiindcă până azi nu am putut delatura toate piedecile pentruca fericirea noastră să fie deplină, să punem vina pe cărturarii noștri, și să ne slăbească nădejdea în viitor?

Ar fi ca și când copiii s'ar mânia pe părinții care lucrând la o casă nouă nu o isprăvesc într'o zi, ci într'un an!

Numai cât noi nu putem fi copii, în ceea ce privește casa cea nouă a neamului — țara — ci suntem cu toții părinții ei. Până când se mânia numai copiii nu-i nici o primejdie: părinții lucrează mai departe și casa se gata. Dar știți ce se întâmplă când, fiind casa sub acoperiș se ceartă și se despart cei doi soți: lucrul încetează și casa rămâne neisprăvită. Nu-i va adăposti nici pe ei nici pe copiii lor.

Și aceasta primejdie ar putea urma pentru neamul și țara noastră când s'ar săpa prăpastia neîncrederii între popor și cărturarii lui, nejudicându-se după dreptate ce se petrece în adevăr: că nu lipsa voinții ci greutatea începutului nasc nenulțumirile de azi.

Dar, un popor, care decând s'a zemisit n'a făcut altceva decât a înfruntat piedecile puse în calea vieții sale, le va delatura și pe cele de azi, și își va înfrumuseța cu dreptate, cu cinste, cu bunăstare, țara lui cea nouă.

I. Agârbiceanu

UN SFAT CITITORILOR NOSTRI. După cum s'a putut vedea încă din întâiului număr al foii noastre, ea va fi o adevărată comoră de tot felul de sfaturi, dar și de știință și petracere nu numai trecătoare. Sfătuim pe cititorii noștri să păstreze toate numerele, să le coase apoi la un loc și se vor pomeni cu o carte mare de aproape opt sute de pagini, în care cuplăcere și cu folos vor citi și peste ani de zile. Căci din cece cuprinde gazeta multe sunt de folos și în viitor.

Avram Iancu

In cartea Istoriei unui neam, eroii sunt asemenea unor luciferi cari răsar strălucitor pe cer, pentru a nu se mai stinge niciodată.

Sunt luciferi cari, imprăștiind lumină prin întunerecul zăpezilor celor mai grele, înseamnă calea vitejiei și a mântuirii.

Abia s'a scris ultima slovă la povestea măreață a luptelor noastre pentru desrobire, abia s'a înplântat ultima cruce pe mormântul celui din urmă luptător, și gândurile noastre pleacă spre amintirea eroului de la 48. Este în această reamăducere aminte a unui popor pentru eroii săi, ceva din fanatismul înaintașilor noștri, pentru mucenicii credinței lor.

Avram Iancu!

Poate niciodată evocarea acestui nume nu trezia în noi atât de simțiminte și poate niciodată cuvintele de admirațiune ce i se aduceau nu aveau înțelesul adânc pe care li-l dă fericirea de azi a neamului său.

Și este firesc să fie așa, căci un om nu poate fi judecat decât atunci când opera începută de el capătă întreaga consistență a timpurilor. Și aceasta cu atât mai mult, atunci, când această operă fiind legată de mântuirea unui popor, trece dincolo de hotarele unei vieți amenești.

Sunt oameni cari intrupând o idee, trăiesc și mor pentru ea. Ori cât de măreață ar fi însă această idee, dacă ea rămâne numai în lumea visurilor neîmplinite, pe capul celor ce au infiripat-o, istoria poate pune doar o cunună de martir.

Ori, popoarele de și oamenii se închină cu smerenie martirilor, dar trăiesc din entuziasmul și din imboldul energiei învingătorilor.

Astăzi, Avram Iancu e un învingător!

Abrudul ca și Munții Apuzeni răsund încă de ecoul luptelor biruitoare de la Mărășești și de la Tisa. Moșii, cari ieri cereau numai dreptul de a nu mai fi iobagi și îngăduință de a rămâne Români, și cari știau să-și apere acest drept cu sângele lor, sunt astăzi straja cea mai credincioasă la hotarul de Apus al României întregite.

Este ceva care întrece puterile gândirii omenești în această împlinire a ursitei unui om, atâția ani după moartea lui; este ceva mai mult ca încununarea unei jertfe îndoite, pentru acela care n'a primit să fie general în ostile vrăjmașului, și nici nobil la curțile împărătești; este ceva mai mult decât ar fi putut visa chiar el, și decât ar fi putut dori cel mai înflăcărat Român...

Căci n'au trecut nici 72 de ani de când acel General învingător la Vilagos, scria împăratului său, că Ungaria este culcată la picioarele Sale; nu s'a împlinit astfel încă veacul, decând ultima nădejde de mântuire părea pierdută; și totuși izbânda, izbânda din urmă este a lui Avram Iancu!

În aureola acestei izbânde, un neam întreg, unit după veacuri de suferință privește cu recunoștință și pietate, spre cetatea munților în care eroul a aprins prima faclie a libertății și a unirii.

Și, pe înălțimea acestei cetăți, el pare a zări și azi umbra mareului ostaș, dreptă și mândră ca un stejar, privind spre plaiurile dezrobite ale țării sale.

Și în privirea aceasta el deslușeste semnul de închinăciune pe care îl face spre Regele tuturor Românilor, adevăratul și singurul său Rege, pe care l'a așteptat atâta timp, pentru a pune la picioarele Lui, Ardealul românesc și libertatea.

General de Divizie

N. PETALA.

Președintele Comitetului pentru ridicarea Statuei lui Avram Iancu în Cluj.

Activitatea Societății „Cultura Poporului”

Asociația „Cultura Poporului” pe tot timpul verii, va organiza sărbări câmpenești cu prietenii ei, muncitorii.

Delegații numeroși dintre membrii Asociației vor merge în toate centrele muncitorești să propovăduiască cuvântul cel drept.

Comitetul Societății, continuă să se întrunească în fiecare Marți la ora 17 în sălile Rectoratului din Palatul Universității din Cluj.

Se vor inaugura pretutindeni filialele Asociației noastre.

Asociațiunea noastră va lua parte la marile Sărbători de încredințare a M. S. Regelui și M. S. Reginei, anunțând la vreme propozitiilor.

Se vor organiza excursiuni în toate colțurile minunate ale pe mântului Românesc spre a ne cunoaște cât mai mulți și cât mai bine Țara noastră frumoasă.

Marea noastră Inviere

„Latinitatea strigă din tranșeele” Goga.

Stăm încă subț farmecul fiânt al Sărbătorilor de Paști. Gândul invierii Domnului nostru Iisus Christos ne stăpânește sufletele.

Dar trăim vremuri, în care subț raza sfintei invierii, nu să poate să nu ne dăm seamă, că noi Românii, suntem acum și ca neam, nu numai ca creștini, în plină sărbătoare de inviere...

Dar nu zic bine: „sărbătoare”. Suntem în plină inviere, nu în sărbătoarea invierii. „Sărbătoarea” este numai amintirea unui mare fapt, este pomenirea unor lucruri trecute. Ea caută să ne aducă în minte și în suflet fapte de însemnătate, care au trecut, dar al căror rosturi mai în și acum și vor mai stărui încă multă vreme. „Faptul” însuși este mai însemnat însă decât pomenirea, decât prăznuirea lui. Și noi, ca neam românesc, ne găsim în vremele acestea, în plinul fapt al invierii noastre.

Războiul a toată lumea, prin care am trecut și noi, cu groaznice jertfe de vieți, a pus toate neamurile într-o lungă suferință și patimilor. După patimile și durerea răstignirii de obște din război a urmat acum invierea.

Nol Românii, suntem dintre acelea puține și fericite popoare, pentru care invierea a răsărit din mormânt; din mormântul șanțurilor de bătăie, din mormântul tranșeelelor săngeroase. Toate popoarele, cari au eșit biruitoare din război, se găsesc, ca și noi, în plină inviere. Dar poate nici unul nu se poate bucura de o inviere mai mare, mai desăvârșită, ca și noi.

Pentru că noi nu numai în cursul războiului am fost în patimire și în umbra morții, ci veacuri înainte, aproape neconștient, am trăit într-o lungă și nesfârșită săptămână a patimilor. Batjocoriți, disprețuiți, loviți și sfâșiați din toate părțile am fost; pare că am fi fost meniți să purtăm în ființa noastră de neam, chipul lui Christos cel palmuit și batjocorit, în tot decursul veacurilor.

Având și noi, ca și Stăpânul nostru Dumnezeu, o bărbăție mai aleasă între neamuri, având și noi o chemare și o misiune de civilizație și luminare în lume, am picat și noi în mâna unor răi, pismași și săngeroși sălbatici, cari ne căutau pierzarea, nu altceva.

Tot puhoiul de barbare neamuri, câte s'au rostogolit din mează noapte răsărit spre Europa, toate s'au împiedecat de noi, și erau să ne stângă de pre fața pământului. Noi însă le-am lăsat lor câmpiile noastre, cu toate bogățiile lor, și ne-am retras singuri, desolați de averi, dar nu de

credință, ne-am retras în „grădina Ghetsemanilor,” în Carpații noștri, ca să ne rugăm acolo, ziua și noaptea, să treacă dela noi acest păhar... Și parcă nu altcineva ci chiar îngerul Domnului ne-a întărit, și pe noi, să ne plecăm în voia Domnului; apa tulbure a puhoiului barbar a trecut, și noi am rămas, ca și stâncile Carpaților, neclintiti în credință și în iubire de lege și neam.

Dar nu ispășisem tot canonul vieții noastre. Dacă a trecut primejdia de la păgâni, nu a trecut toată primejdia ce ne amenința viața. Venit'au vecinii, creștini, de eri, asupra noastră, cu multe silnicii. Scosu-ne-au din vetrele noastre pentru că n'am voit să ne lepedăm de obiceiurile noastre. Venit'au apoi fii lui Mahomet, fanatici de ură împotriva a tot ce era „ghiaur” și mai ales român. Sute de ani ne au hărțuit, ne au lovit, ne au răstignit și steteau gata să ne îngroape toți Sultanii și Baiazetii.

Dacă nu ne-au putut omorâ — ne au sfâșiat trupul național în atâtea părți, câte au vrut. Luat'au ungerii din noi, luat'au Muscalii, ruptune-au Nemți, piscatune-au câte o bucătică aproape toți vecinii, cari ne împrejmuiuau căci toți ne pismuiuau și toți voiau să ne stingă lumina vieții. Bogățiile nile-au jefuit și asupra hainelor noastre au tras sorți. Doar cămașa cea necusută a sufletului nostru, limba noastră românească, ne-a mai rămas din tot ce agonissem. Sfânta noastră limbă, martirisată de toți barbarii, cu graiurile lor grozave, ea ne-a mai rămas, ca singură moștenire din Zestreă străbunilor noștri Romani, cari ne-au ales și ne-au trimes să apărăm marea împărăție la marginile ei cele mai primejdiate. Limba românească, acest talisman al sufletului nostru, singur ne-a mai rămas, ca pecetea obârșiei noastre de bun neam, — și credința lui Christos în suflete. Cu aceasta am rămas toți cei sfâșiați, toți cei subjugăți străinelor puteri dușmane și avane, cărora, de nevoie mai mult ca de voe, am trebuit să fim supuși veacuri de arândul.

Se părea, că am murit. Numele nostru de Români nu se mai cunoștea. Doar ca valachi ne porecleau în semn de hulă, cei se ne mai pomeneau. „Țară” numai aveam, decât în frânturi de ținuturi, în văi și Câmpii, fără granițe și fără apărare. Iar „steag,” purtător de dorurile și durerile noastre, steag țara noastră nu avea. În loc de vin întăritor cu oțet am fost adăpați, în

loc de mierea dulce a vieții ni-s'a dat fiere.

„Făcutus'au lacrimile noastre pânăză noastră de zi și de noapte, că s'a plecat în țărina sufletul nostru. Lipitus'a de pământ pieptul nostru.” (Psalm. 79.)

Că cei ce ne-au robit pe noi ne-au săturat de amărăciune, îmbătatu-ne-au de fiere și au scos cu numărul dinții noștri. Vărsatu-s'a la pământ viața noastră pentru că se zdrobia fața neamului nostru, când mureau fără de număr cei mai tari osteni ai noștri, duși departe, în țări necunoscute, puși în fața tunurilor, ca niște oi spre junghiere, și ca niște miei, cari nu-și deschid gura împotriva celor ce-i junghiau pe ei. (Isaia, 53, 7.)

A venit, în sfârșit războiul cel mare, aceasta cea de pe urma zi, groaznică și lungă zi, a pătimirii noastre. Se părea că soarele s'a întunecat pentru pământul Țării; l'am fost pierdut aproape de tot, și puținul cât ne mai rămăsese, ca un triumfuriu a morții, părea că ne-a rămas numai ca loc de îngropare. Cerul clocotia cu mâine înfricoșată de asupra capetelor noastre, iar pământul scaldat în sânge părea că se cutremură și clatină sub picioarele noastre slăbite. Dușmanii de veacuri se bucurau ca niște fiare, ce sunt gata să ne înghită. Ne sunau clopotul de moarte și groapa cea mare ni-o săpau în fiecare zi. Toate duhurile iadului păreau a se fi conjurat cu dușmanii noștri să ne piardă și ne steargă de pe fața pământului, și tradarea chiar s'a furișat printre rândurile noastre și ale preținșilor noștri aliați.

Insă vorba poetului bucovinean: Unde Juda este aproape — nu-i departe nici Christos. Un glas tainic părea că ne strigă din depărtare: *Nu vă lăsați Români! Nu vă dați urmași ai Romei eterne!*

Era glasul sângelui străbun, care ne pătrundea. Cum zicea poetul și profetul acelor zile negre, Octavian Goga:

Latinitatea strigă din tranșee!

Am înțeles strigătul de frate și din osândiții morții, ai noștri s'au făcut eroii vieții. Suprema încordare, pe care numai inspirația dumnezească o dă, ne-a mântuit. Pățimirea s'a sfârșit și prin biruința ce am câștigat invierea, marea inviere a sosit.

Acum putem zice cu credință de mulțumire: Christos a înviat! Si noi am înviat!

— Cu adevărat am înviat!

Cluj, 3 Maiu 1921.

Protopop Dr. E. Dăianu
Vicepreședintele Camerei

3 Maiu 1848

Poate, în istoria marilor mișcări populare, să nu se găsească a zi de mai multă înflăcărare și hotărire și totuși de mai multă măsură și cumpătate, ca cea de 3 Mai 1848. A fost pentru toți, o adevărată revelațiune a însușirilor nobile ale poporului românesc, felul cum el, considerat necult și sălbatic de asupritorii săi, a știut să-și afirme un drept și să protesteze pentru respectarea lui. Și în adevăr, e fără pereche fapta unei mulțimi de peste 40.000 oameni, venind din depărtările cele mai mari, cu moartea în suflet și cu amărăciunea celei mai crunte iobăgii pe buze, și care, strânsă fără să aibe încă un fel bine lămurit, pătrunsă însă de adevărul că nu trebuia să se întoarcă acasă fără să se fi făcut dreptate, și care totuși să dovedească o așa de luminată disciplină și înțelegere a nevoilor mari ale neamului!

Sau minunat dușmanii de atâta rânduială și înțelepciune, la un popor pe care îl disprețuiau și care totuși se arăta cu mult deasupra gălăgioaselor și săngeroaselor apucături ale stăpanitorilor Unguri; și oare, în cuvintele de admirațiune ale generalului Schürter care mărturisise „că n'a mai văzut adunare de popor atât de numeroasă și totuși condusă cu atâta rânduială, și care să documenteze atâta cultură seriozitate și atât entuziasm nobil,” noi nu trebuie să vedem azi cea dintâi recunoaștere a superiorității neamului nostru, asupra lor? ...

În această atmosferă de înălțare s'a desfășurat marea întrunire a poporului român, de pe câmpia Libertății. Un singur suflet a domnit tot timpul, — căci glasurile puține ale celor rătăciți, amuțiseră în fața adevărului — și sufletul acesta știuse să se înalțe atât de sus, încât oricâte veacuri vor trece, el va însemna o apoteoză a simțirei românești. Și ce înțeles adânc iau astăzi, pentru noi, cuvintele aceluia Barnuțiu, care sintetizând zbuciumul și aspirațiunile neamului său, a scris în tăla evangheliei a libertății noastre ce înțeles adânc iau azi îndemnurile sale la „Unirea” pe care nu trebuia să o mai tulbure nici iezuiții, nici misionarii Strigonului, și nici agenții nașionilor străine, chiar și când s'ar îmbrăca cu vestiminte de episcopi sau de preoți românești! ...?

A vorbit Barnuțiu atunci sub inspirația celei mai adânci credințe a sufletului său; a vorbit pe rând de „înțelesul adevărat al unirii”, de „libertățile cari nu erau de cât momeli înșelătoare”, de „naționalitatea care e viața unui popor”, și a încheiat vorbirea sa arătând că moartea glorioasă e cu mult mai vrednică de cât lăsarea unei moșteniri de vecinică infamie, urmașilor nefericiți!

Poporul întreg se pătrunse, ca fermecat de vraja glasului său, de drepturile sale, pe care oamenii și timpul le nesocotiseră îndejuns; în sufletele iobagilor se făcu o lumină nouă, și un dor cumpil de dreptate se aprinse pentru întâia oară în cugetul lor. Ceice asteptaseră atâta timp cu răbdare, înțeleseseră acum, că Ceasul Mântuirii va veni.

Din această nădejde nouă izvoră o încredere și a hotărire necunoscută până atunci; abia o zi trecu, și națiunea română își afirmă la 4 Mai voința ei, în unanimitatea glasurilor celor prezenți. Și astfel, ea se „proclamă națiune de sine stătătoare și de parte întregitoare a Transilvaniei, pe temelul libertății egale”!

A fost ca soarta să nu împlinească dintr'o dată ursita Neamului românesc. Poporul însă și-a adus aminte de trecutul de lupte, și-a luptat și el. Avram Iancu a strălucit o clipă pe cerul nădejdlor lui, și apoi întunerecul l-a învăluit din nou; candela credinței însă nu s'a mai stins; din ziua cea de 3 Mai 1848, ea ardea neconștient în conștiința întregului neam. Și atunci, când clipa mare a sosit, când Carpații s'au surpat sub pasul ostilor Române candela aceasta s'a prefăcut ca prin farmec într'o mare făclie ce răspândește de atunci o lumină nouă de libertate și de dreptate pentru toți, fără deosebire de sânge și de credințe. ...

Cuvântul „libertății egale” a lui Barnuțiu, se împlinise astfel după 70 de ani, după ce Neamul Românesc întreg, străbătuse împreună calea de jertfe care ducea dela Blaj, pe la Marșești, la Alba-Iulia!

3 Mai 1921.

Vintilă Petala.

Invie natura. . .

Invie natura, și halna de flori
Se-asează pe 'ntinsele câmpuri,
Lucesc albastru un cer fără nori,
Se plimbă zburdalnic albine prin flori,
Iar viața tresaltă în cânturi.

Se joacă copiii pe pajiste verzi
Și paseri se joacă 'n eteruri. . .
Iți strângi toată forța ca toate să vezi,
Să sorbi și parfumul pădurilor verzi
Când soarele apare pe ceruri.

Sub razele lui ce se lasă pe flori
Rodind bogățiile humii,
Se-oprind ca prin farmec milioane de sorți
Pe aripi de fluturi ce-și plimbă prin flori,
Cununa culorilor lumii.

Invie natura pe 'ntregul pământ
În freamătul verzilor crânguri
Ce 'nnalță puternic al vieții cuvânt,
Iar ritmice ape ce curg pe pământ
Pulsează viața 'n adâncuri. . .

E pace sub bolta albastrului cer
În ceasul când firea invie.
Căci cântecul grâjilor noastre ce pier,
În soaptă, zeftru-l înaltă spre cer
Pe seară, încet când adie. . .

Roma, Martie 1921.

Vintilă Petala.

EVANGHELIA NOASTRA

Ce mai trebuie să știe poporul român

Dacă cercetăm învățăturile în adânc, iar nu numai la față, atunci aflăm că tot lucrul pe lume își are soarta sa, pentru că tot ce este a fost făcut și orânduit de Dumnezeu, fiindcă cea a tot puternică și cea a tot știutoare. Dar așa fiind, se cade să ne întrebăm care este soarta Țării noastre românești, — căci România este locul unde ne-a pus Provedința ca să ne facem datoria.

La aceasta întrebare ne răspunde mai întâi bogăția și frumusețea acestei Țări. România este unul din cele mai bogate și mai frumoase ținuturi de pe pământ. Nicăieri poate văle și dealurile și râurile n'au atâta vrajă ca la noi. Și nicăieri poate câmpurile n'au atâtea flori și lanuri cu grâne. În munții noștri se află și sarea săracului și aurul bogatului și toate câte trebuiesc la înflorirea unui neam. Dar oare în deșert să ne fi dat nouă Dumnezeu atâtea bunuri? Nu, firește, pentru că nimic nu se face în deșert, ci totul are un rost. Dumnezeu ne-a dat o țară așa de bogată și așa de frumoasă pentru că noi să avem un suflet mare, mare cum rar este altul pe lume, și așa că noi să fim o pildă celorlalte nații. Și adevărat este. Căci unde este urmată mai cu credință ca la noi blândă învățătură a Mântuitorului nostru Isus Christos? Ce neam este mai bun, mai îndurător, mai iertător ca neamul românesc? Și unde cântecele sunt mai duioase ca la noi? Dar această blândete și această duioșie nu este o slăbiciune ci mărire de suflet. Căci atunci când patria este în primejdie, ce ostăș este mai viteaz ca Românul?

Și unde este urmată mai cu credință ca la noi blândă învățătură a Mântuitorului nostru Isus Christos? Ce neam este mai bun, mai îndurător, mai iertător ca neamul românesc? Și unde cântecele sunt mai duioase ca la noi? Dar această blândete și această duioșie nu este o slăbiciune ci mărire de suflet. Căci atunci când patria este în primejdie, ce ostăș este mai viteaz ca Românul?

Și unde este urmată mai cu credință ca la noi blândă învățătură a Mântuitorului nostru Isus Christos? Ce neam este mai bun, mai îndurător, mai iertător ca neamul românesc? Și unde cântecele sunt mai duioase ca la noi? Dar această blândete și această duioșie nu este o slăbiciune ci mărire de suflet. Căci atunci când patria este în primejdie, ce ostăș este mai viteaz ca Românul?

fiecare popor să trăiască în țara pe care i-a dat-o Dumnezeu, pentru ca astfel să aibă toată puterea ca împreună cu celelalte să înalțe omenirea spre cele sfinte. Și așa au înțeles Românii să-și clădească toate așezămintele lor pentru România Mare și în România Mare. Înainte de război era în Ardeal *Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român*, care propovăduia tocmai o atare credință. Și tot înainte de război era, în vechiul regat, *Liga pentru unitatea culturală a tuturor Românilor*, care urmărea aceeași idee. Iar în timpul războiului s'au format, pe frontul din Moldova, *Casele Naționale* pentru ridicarea poporului, și învățătura lor era și este această: dragoste de patrie împreună cu dragostea de Dumnezeu. În sfârșit acum, în Ardealul desrobii, s'a înființat *Cultura Poporului*, cu același gând ca și Casele Naționale, și ea are la temelie sa aceeași adâncă învățătură.

Prin urmare, soarta nației române este de a fi o pildă a adevăratei dragoste de neam. Căci să ne închipuim că odată toate națiile vor cugeta, vor zice și vor face ca noi. Atunci urmează că nu va mai fi dușmănie ci iubire între toți.

Dar tocmai pentru că este așa, suntem datori ca oricâteori mișcarea vrăjmașă ar sări asupra noastră ca să ne nimicească, noi să le spunem: De ce veniți împotriva noastră, în loc de a trăi în frăție cu noi și a vă mândri și voi cu numele de Români, și cu toții să împlinim legea lui Dumnezeu? Au nu vedeți că noi vă arătăm iubire iar nu ură? Dar dacă până întru sfârșit, ei nu vor înțelege sfîntenia cuvintelor noastre, ci se vor năpusti cu tot dinadinsul asupra-ne, atunci să ne întărim brațele și inimile spre a-i răpune, căci să se știe: România este nebiruită; nici o nație nu o poate nimici, deoarece soarta ei este de a fi o pildă a dragostei de patrie printre celelalte nații.

Marin Ștefănescu
Profesor Universitar

Desrobirea Crișurilor

După învățătura evangheliei desrobirea omenirii din păcat și din întineric s'a făcut prin jertfa minunată și plină de taină săvârșită de Iisus Hristos, fiul lui Dumnezeu.

De când este omenirea, nici o faptă mare nu s'a săvârșit în viața vre-unui popor fără jertfă. Și desrobirea neamului românesc tot numai prin jertfa multor mii de viteji s'a putut înfăptui. Ferice de neamul românesc, dacă va ști să prețuiască aceste sfinte jertfe; dar vai de noi, dacă ne vom bate joc de roadele câștigate cu prețul sângelui vărsat pe toate platurile României Mari și până dincolo de hotarele Țării.

La Oradea s'a sărbătorit săptămâna trecută înaintarea armatei române peste afurisita „linie de demarcație” începută în ziua de 16 Aprilie 1919, prin care înaintare s'a pus stăpânire de fapt și peste

ținuturile românești de dincolo de Munții Apuseni. S'a sărbătorit fericitoarea desrobire; dar nu pare că nu s'a pomenit de loc de jertfele, cari au pecetluit-o.

Să le pomenim, să nu le dăm uitării, să le cinstim și să le povestim copiilor noștri, lăsându-le ca o mostenire, care să le arate din nepoți în strănepoți prețul fericirii de a putea trăi liberi în țară liberă, singuri stăpâni pe soarta noastră.

În Beiuș și în Vascau nu știu dacă mai flutură tricolorul românesc peste mormintele, în cari sunt îngropați trei oameni de seamă, cari în vremuri grele au fost stâlpii credințelor ai nădejdilor românești în Biharia și cari au fost uciși mișelește de trupele ungurești în zilele de înfrigurată așteptare a izbăvirii. Afară de steagurile, pe cari le-am văzut acum

doi ani, și cari de atunci poate s'au spălăcit de ploaie și poate au fost zmulse de vânturi — nici un semn mai deosebit și mai trainic nu arată vrednicia celor înmormântați acolo și recunoștința neamului pentru jertfa lor.

În Beiuș știam, că s'a început într-o vreme adunarea unui fond pentru ale ridica un monument Fondul doarme și monumentul întârzie. Nu e bine. Cei adormiți pe veci de bună seamă n'au nevoie de acest monument. Dar avem nevoie noi cei vii și urmașii noștri să-l vedem pururea înaintea ochilor, și să ne aducă aminte, că n'am fi astăzi ceea ce suntem, dacă nu s'ar fi găsit în vremuri mari cine să-și dea viața pentru fericirea viitoare a țării și a poporului românesc.

Cu vre-o două săptămâni înainte de Paștile anului 1919 trupele ungurești cari stăpâneau cu destulă sălbătecie în întreaga Biharia fură cuprinse de o neliniște, căci prinseseră de veste că armata română va ieși din braul de munți ce desparte vechea Transilvanie de celelalte ținuturi românești.

Neliniștea era tot atât de mare și printre Românii din acele ținuturi, fiindcă se găseau desarmați și se așteptau la măceluri.

În casa primitoare a avocatului dr. Ciordaș din Beiuș se adăpostea atunci o familie numeroasă, frați, nepoți, nepoate.

Cineva a prins la vreme o vorbă scăpată de ungur: — Ehe! Să vedeți, ce petrecere avem să facem la Ciordaș. Sunt domnișoare frumoase acolo.

În ziua următoare d-na Viora Ciordaș a plecat cu fetele pe turis spre Sibiu.

Ciordaș era capul Românilor din ținuturile acele și nu era greu de ghicit ce îl aștepta și pe dansul. Mulți prieteni au stăruit să fugă, până mai era timp.

Dar el le răspundea: — Dacă fug eu, vă luați toți după mine. Să fugim acum, când ne despart numai câteva zile de marea sărbătoare, când ne vom îmbrățișa cu frații??

Și au stat. Peste o zi sau două Ciordaș și Nicolae Bolcaș au fost ridicați din casele lor și au fost duși în fața unui căpitan ungur, care împreună cu alți „ofițeri” i-au scripat și i-au batjocurit în fel și chip, apoi i-au pus pe căruțe legați, între baionete.

Duși au fost și vre-o săptămână nu se știa de soarta lor.

După intrarea armatei române în Beiuș s'a găsit în grădina unei femei din satul Lunca locul unde au fost îngropați. Ciordaș avea capul sfărâmat, ochii scoși și o mișcă de împunsături. Bol-

caș, acoperit deasemenea de împunsături a fost găsit cu fața în jos și cu pumnii încheștați, plini cu țărână, ca dovadă că a fost îngropat viu. Tot atunci a fost ucis cu aceeași mișele și cruzime Nicolae Bogdan, director de bancă din Vascau, deasemenea unul dintre oamenii de ispravă și cu vază din Bihara.

S'a gândit cineva să ridică o frumoasă troiță la locul unde s'a săvârșit fapta mișelească, să fie de pomenire drumetilor trecători pe acolo?

La mormintele din Beiuș și Vascau crucile de lemn cine le va înlocui cu niște cruci de piatră, mai latine?

În piețele Beiușului și a Vascaului ași dori să văd

ridicându-se chipurile din piatră sau din bronz ale celor ce au murit moarte de mucenici în clipa când vedeau desrobirea, pe care n'au mai ajuns-o.

Nimic din toate astea nu s'a făcut.

În schimb mișei cari au fost părtași la aceste fapte se plimbă sloboz și voioși în blagoslovita Țară românească și își închipuie că învățesc afaceri și se înbogățesc găsindu-și partituri.

Ajunge!

Glasul fratelui vostru care vă muștră este glasul neamului întreg, care așteaptă de la voi, frați crișeni, să dați cinstea cuvenită celor ce s'au jertfit în clipa în care vouă vi-s'a deschis fericea desrobirei.

LUCIAN BOLCAȘ

Datinele, Credințele și Glumele Poporului

Datine de Paști

Toaca. — Vegherea. — Treascurile.

În Munții-Apuseni aceste trei obiceiuri par a fi mai răspândite ca altunde. Deodată cu înmormântarea Domnului clopotele au arătat și nu se mai trag până în dimineața învierii. Limba clopotului e legată cu curtea sau înțepia, rămânând așa până Duminică în zori. Copiii cred că clopotele se duc la Roma, și că nu se împotăzesc decât a treia zi. Locul lor îl ia toaca. În afară de toacă din turn (clopotniță) se mai obișnuiesc una în curtea bisericii, în cină, sau pe ova colină dela capul satului. Băieșii (mizerii) sunt măestri mari în a bate toaca. Copilandrii se străduiesc să-i atungă. Toaca se împinge cu umărul, ca să se învârtă, și astfel bătaile ei, ascultate din depărtare, sunt când mai domoale, când mai puternice. Se începe cu cu patru bătaii mai încete (Dă, la popa!) apoi loviturile devin tot mai repezi, continuând diferite „porturi”, sfârșindu-se iar răs cu câteva lovituri mai rari.

După înmormântarea Domnului săvârșită Vineri noaptea, oamenii străjuiesc mormântul în noaptea de Sâmbătă spre dimineața învierii. E o amintire din Evanghelie, în care se opune, că Iudovii au pus străjeri la mormântul Mântuitorului, ca nu cumva să-l fure învățăceii lui, spunând apoi lumii, că a înviat. La veghere (priveghie) iau parte bărbații mai în vârstă și tinerimea. Copiii nu se lasă nici ei mai pe jos, și cu toată opreșteala, rămân și ei la priveghie, adunând vreascuri, și sărind peste focul ce se aprinde cu acest prilej. Oamenii stau în jurul focului și povestesc. Focul se aprinde în apropiere de toacă, la care bat cu toții pe rând. Din când în când la ciocanele și câte un om mai bătrân, și atunci toată lumea, mai ales „coptileata” ascultă cu mare aminte, ca să învețe apucăturile și porturile cu mestesug. În noaptea aceea nu se mănâncă nici un se bea, ca oamenii să poată lua sfintele paști „pe inima goală”, și Dumnezeu să dea „băisaguri bune”. La înmormântarea bisericii, atât în înmormântare, cât și în

viere, când convoiul ajunge în fața orașului, se cetește o ceterie anumită pentru-ca Dumnezeu să binecuvinteze cu belsug munca băieșilor.

În noaptea de Sâmbătă se povestesc multe, din patimile Domnului. Apoi diferite credințe și povești în legătură cu Vălvă băii, care pune aurul în mână și îl ascunde, arătându-l mai apoi aceluia, de care îl e drag. Dar acela trebuie să păstreze taina, căci altfel Vălvă răsbite rătoare îl asparte în un vârtej sau rostogolește asupra lui vr'o stâncă din bale (mână).

Cum băieșii sunt cu toții oameni cari umblă cu dinamită și praf de pușcă, treascurile în care au un rol foarte însemnat la sărbătorile Paștilor. Bani pentru praf îi adună doi curatori. Treascurile, mai multe în număr, sunt așezate în deaia cimitirului, unde se face un foc deosebit. Treascurile se așază în semicerc (jumătate de cerc) iar la spate e iarul, în care se înroșeste cârligul cel lung, cu care se descarcă. Treascul cel mare e fala băieșilor. Cele trei biserică din Abrud se întrec în al cărei e treascul cel mai mare. Când se descarcă acesta, s'au zia până în împrejurimi, și geamurile bisericii zăburau tare.

La miezul nopții, înainte de înviere, se descarcă odată treascul cel mare. Apoi se trăgea („răstâmpa”) clopotul cel mare, și priveghia urma până la ora trei. Oamenii erau mai veseli; glumele începeau să fie tot mai dese: se apropia învierea.

După ora trei, se descarcă toate treascurile și se trăgeau clopotele; era chemarea la înviere: De-aci înainte treascurile își aveau rolul lor. Când se cânta întâia oră: „Hristos a înviat din morți”, când se înconjura biserica, după fiecare punct al Evangheliei, când se toca „cu soroace” (toaca de lemn și oțete, împreună cu toate clopotele), la punctele mai însemnate ale slujbei dumnezeiești.

Când preotul ieșea din biserică, se mai trăgeau trei salvete de treasc. Semn, că slujba dumnezeiască se sfârșise. Al. C.

ISTORIA NEAMULUI ROMÂNESC

DE VORBA CU OSTASII

DATORIA DE A FI SOLDAT

Romanii si Dacii

Tot Românul știe, că neamul nostru românesc se trage din neamul popor al Dacilor, cari sînd supuși de Romani s'au amestecat cu coloniștii aduși de aceștia și au dat naștere unui popor nou, poporul românesc. Căde-se deci, să cunoaștem cu toții ceva mai amănunțit aceste două popoare, fiecare vrednic în felul său. Căci cunoștința aceasta ne va umplea de mândrie națională, dovăduindu-ne, că poporul nostru românesc poate să arate obârșia lui din cele mai vechi timpuri. Nu suntem un neam, despre care să nu se știe, cum s'a alcătuit. Nu suntem un neam, care să fi venit cu corturi, pentru ca jefuind pe alții să-și croască o patrie. Nici nu suntem un neam, pe care sărăcia și alte nevoi să-l fi silit să-și ia lumea în cap și să plece în căutarea unei patrii mai bune. Suntem un neam, care ne mândrim că suntem băștinăși pe acest pământ încă din timpul, când întâia oară se pomenește ceva în istoria acestei părți a Europei. La începutul istoriei noastre nu sunt basme, cu de cari își încep toate popoarele istoria lor, ci două popoare binecunoscute, **Romanii și Dacii.**

Nimic nu se poate asemăna în istoria lumii cu istoria Romanilor. Căci organizarea lor, puterea romană și înfrângerea ei de către a statului roman va fi pentru toate timpurile o mare. Roma a fost la început numai un oraș, dar mulțimea democrației ei militare și a constituției ei republicane, pe jumătate democratică, pe jumătate aristocratică, a ajuns să fie centrul unei împărății uriașe. Un singur oraș, căruiu îi era supus aproape întreg pământul cunoscut pe atunci, n'a mai fost nici până atunci, nici de atunci încoace. Dar nici nu a mai existat un alt popor, care să aibă un dar de organizare cum au avut Romanii. Nu e mirare, că ei ne-au dat legi, cari sunt și azi temelie legilor la toate popoarele civilizate de pe pământ. Ba dreptul de proprietate, care e și trebuie să fie temelie legilor, dacă nu vrem să ajungem la starea de barbarie a Rusiei bolșevice, a fost aproape iscodit și dezvoltat cum e până în ziua de azi de către Romani, așa că nimeni nu a putut să pună altceva în locul lui.

Tot dela Romani a învățat toată lumea, cum se administrează o comună, o provincie, un stat. De însemnătate mare pentru cultura neamului omnesc e faptul, că ei au dus în toate țările și la toate popoarele cucerite cultura, la care ajunseseră ei. De nu ar fi fost Romanii, ar fi trecut încă sute de ani până ce popoarele germanice, slavice și de altă rasă să producă cultura, la care au ajuns astăzi. Căci cultura noastră de azi, din Europa și America, e încă tot în partea ei cea mai mare cultura moștenită dela Romani, cari adevărat, că și ei au împrumutat-o în mare parte dela Egiptul și Fenicieni. Dar înainte de Romani și nici după aceea nu a mai fost popor, care să răspândească cultura pe o întindere atât de mare.

Mult a contribuit la păstrarea acestei culturi și faptul, că Romanii s'au amestecat în unele țări alături de mult cu poporul supus, încât au dat naștere la popoare nouă, cari și dacă nu mai erau române, erau însă române. Astfel de popoare sunt **Românii, Galienii, Francezii, Spaniolii și Portughezii**, cari toți vorbesc câte

Căți dintre voi nu se vor fi întrebati, atunci când ați fost chemați să trageți sortul: „de ce oare vor cărmuitorii să ne ia de la casele noastre și să ne facă soldați?”

Căți dintre voi nu-și vor fi repetat aceeași întrebare, atunci când adunați în fața primăriei din satul vostru și rânduți în șiruri regulate, ați pornit spre cazarmele unde erați împărțiți, însoțiți de urările de bine ale părinților și fraților voștri și de ochii umeziți de lacrimi ale mamelor, surorilor și iubitelor voastre? În acele clipe înduioșătoare ale despărțirii când lăsați în urma voastră casa părintească, cu toate ființele și cu toate amintirile copilăriei voastre, nu puțin dintre voi, în momente de slăbiciune oamenească și-au putut zice în adâncul cugetului lor: „nu s'ar putea oare să nu mai plecăm?”

La aceste întrebări la care desigur că părinții și frații voștri mai mari ca și cărturarii au căutat din vreme să vă dea lamuriri, vă voi răspunde și eu prin rândurile de față.

Este bine mai întâi să știți că nu cărmuitorii țării, din plăcerea sau hotărârea lor, — vă chiamă la oaste ca să vă facă soldați, ci legea este aceea care a hotărât, la fel pentru toți locuitorii, cetățeni ai țării noastre, că au datoria de a îndeplini la vârsta de 21 ani, serviciu militar.

Rămâne să vă deslușesc, acum, pentru ce alegii poporul în sfatul țării, au făcut această lege, care ne silește pe toți, — că de îndată ce am ajuns la vârsta majorității, înainte de a ne pune la altă treabă temeinică și de a ne gospodări, să facem mai întâi serviciu militar.

Alegii poporului român, adunați în sfatul țării, au judecat că țara nu poate să trăiască fără armată și au dat glasurile lor pentru legea așa zisă „a serviciului militar obligator”, dar această lege o avem nu numai noi Românii, ci o au toate neamurile lumii. Numai faptul acesta, că toate țările civilizate au serviciu militar obligator și prin urmare o oștire, ar putea să ajungă fiecaruia din noi ca să se lămuriască că așa trebuie să fie și că altfel nu se poate; cu toate acestea, eu tot voi sta de vorbă asupra

o limbă formată din cea latină, care era limba Romanilor.

Istoria Romanilor e binecunoscută, căci ne-au rămas, din timpul când trăiau, destule cărți, scrise de ei, precum și lucruri făcute de ei. Toate acestea s'au publicat și în limbile vorbite azi; afară de aceea limba latină se învață și acum în licee. Mai puțin cunoscută e însă istoria Dacilor, căci despre aceștia, cei vechi au scris mai puțin. De aceea ne și ocupăm de Daci ceva mai amănunțit.

Vechii scriitori greci ne spun, că cu multe sute de ani înainte de Hristos, întreagă România noastră de astăzi era locuită de Daci, cari în câmpia Dunării și dincolo de Dunăre în Dobrogea aveau și numele **Geți**. Ne mai spun, că, cel puțin o parte dintre ei, veniri de dincolo de Dunăre pe unde e azi Bulgaria, Turcia, Serbia și Macedonia. Populația din aceste provincii, precum și din o parte a Panoniei (Ungaria apuseană) era compusă din **Traci**, un popor, după cum îi arată de altminteri și numele, înrudit cu Dacii. Dacii, Geții și Tracii vorbeau aproape aceeași limbă, formau deci un popor foarte mare, care trecea și dincolo de mare, în Asia mică. Pagubă, după cum zice scriitorul grec de istoric Herodot, că nu erau uniți, ci

acestei chestiuni de atât de mare importanță.

De îndată ce un om are în stăpânirea sa o casă, o magazie sau o bucată de pământ, el se gândește numai decât cum să se asigure mai bine că casa sau magazia are usă sănătoasă și bine zăvorâtă sau că pământul său are o împrejurare de gard, sau cel puțin hotare bine însemnate prin pomi, sau prin șanțuri despărțitoare. Dacă fiecare om în parte se gândește cum să-și asigure mai bine liniștită stăpânire a proprietății sale, este lucrul firesc ca și toți oamenii laolaltă, locuitori ai aceleiași țări să se gândească la fel pentru țara lor. După cum nimeni din voi nu vreți să trăiți fără ușa cu zavor și fără acoperiș la casa voastră, fără lăcăt la hambarul vostru, fără gard și poartă bine închisă la curtea voastră, tot astfel o țară nu vrea și nu poate trăi fără armată.

Fără ușa și încuietore sau fără poartă la gospodăria voastră, ați vedea cum lăcomia și răutatea oamenească ar împinge pe unii oameni cărora nu li place munca, să caute a lua de la voi pe furis, din rodul muncii voastre, pe care ei nu au fost vrednici să și-l așgonisească.

Intocmai așa s'ar întâmpla dacă o țară ar încerca să trăiască fără armată, numai că în acest caz lucrurile ar fi cu mult mai grave — la lăcomia și răutatea unora dinlăuntrul hotarelor, cari ar vrea să trăiască din munca altora, ar veni să se adauge răutatea și lăcomia vecinilor cari ar fi gata să cotropiască de îndată o țară ce ar ști-o că este lipsită de apărare.

Dacă lucrurile stau așa, s'ar fi putut oare ca alegii poporului să nu dea glasul lor pentru legea serviciului militar obligator, lege care vrea să dea ființei armatei noastre? Hotărât că nu! Alegii poporului s'au gândit că după cum fiecare cetățean în parte spre a putea munci și năzui la fericire trebuie să fie sigur de viața sa, de onoarea sa și a familiei sale, și de rodul muncii sale, tot astfel o țară pentru a putea ajunge la înflorire și la fericirea fiilor săi, trebuie să dea tuturor siguranța vieții, onoarea și avutului lor;

împărțiți în multe seminții, cari chiar și în vremuri de primejdii mari numai cu greu se uniau, așa că dușmanul sporia când îi atacă.

Cu Tracii au avut lupte și împăratul Darius al Persilor, apoi regele Filip al Macedoniei, precum și fiul său Alexandru Macedon. Nici unul nu i-a putut înfrânge de tot, până când au venit Romanii, cari i-au supus și încetul cu încetul, amestecându-i cu coloniștii romani, i-au romanizat. Țara Tracilor până la Dunăre s'a umplut, în timpul stăpânirii romane, de sate și orașe înfloritoare, cari toate ispitau mult pe Dacii dela nordul Dunării.

Și Dacii din Țara noastră trăiau împărțiți după seminții, cari se uniau în vreme de primejdii mare, dacă aveau norocul să se găsească printre ei un om energic și înțelept, de care se învotau să asculte cu toții.

Religia lor era păgânească, dar după învățătura unui învățat al lor, cu numele **Zamolxe**, credeau în nemurirea sufletului. Credința aceasta le da un mare curaj în război și fiind, că și dacă trupul li se poate prăpădi, sufletul trăiește mai departe.

Ei se ocupau mai mult cu creșterea vitei, ca și Românii dela munte și ceilalți toți mai de mult,

fără aceasta siguranță, un popor nu se poate pune liniștit la muncă și nu-și poate asigura fericirea și propășirea sa. Dar conducătorii țării, laolaltă cu alegii poporului, s'au gândit că trebuie să asigure nu numai viața și rodul muncii noastre contra pornirilor rele dinlăuntru, nu numai hotarele noastre contra poftelor cotropitoare dinafară, ci și ca pază a bucurilor noastre sufletești limba, credința mormintele părinților și strămoșilor noștri.

Aceasta este datoria la care noi soldații suntem chemați! Dacă în lumea acesta omul are de împlinit atâtea datorii, cătră Dumnezeu, cătră sine ei semenii sei, cătră părinții săi, dintre toate acestea, după datoria cătră Dumnezeu, cea mai mare și cea mai sfântă datorie, este datoria de a fi soldat. Răspund deci ca încheere, întrebărilor pe care mulți dintre voi și le vor fi punând când au fost chemați la oaste:

„Nu cărmuitorii, de plăcerea lor, vor să vă ia dela casele voastre și să vă facă soldați! Cărmuitorii fie ei militari, fie civili, când vă cheamă să trageți sorți și apoi vă trimit la cazarmă ca să învățați meșteșugul armelor, nu fac decât să îndeplinească porunca legii, căreia toți trebuie să ne supunem! Nu se poate să nu plecați la oaste, atunci când sunteți chemați, căci, dacă vreți să aveți o țară în care să fiți siguri de viață, de cinstea și de munca voastră și a celor voștri, încare să vi se respecte limba, credința și datinele strămoșestii și să nu vi se pângăriașca mormintele străbunilor voștri, trebuie înainte de toate — să fiți soldați!”

Iar dacă, totuși, vor mai fi în unii clipe de îndoială, chiar după citirea rândurilor de față, pe care le veți păstra și citi la vreme și copiilor voștri, aduceți-vă aminte; **„Că cei dintâi soldați ai României noastre iubite este Maiestatea Sa Regele, și că cel dintâi cetățean care s'a supus legii, este tot El, trimetând la oaste pe amândoi feciorii Săii!”**

Ciuj 5 Mai 1921.

General N. Petala.

Sămănau și cereale însă, mai ales mei, apoi cultivau cânepa.

Îmbrăcămintea se asemăna mult cu cea românească de azi, cum se poartă însă la munte și în jumătatea de miazăzi a Ardealului. Boerii lor aveau căciuli jughiate pe cap, oamenii din popor umblau cu capul gol.

Hrana le era simplă. Într-o vreme erau mari beutorii de vin, căci viile împodobiau multe coaste din Ardeal și pe timpul acela. Sfătuși de marele lor dascăl Zamolxe au scos viile cu rădăcini cu tot, așa că beutura de vin — rachiu nu era pe atunci — ajunsesse necunoscută în Dacia.

Dacii erau oameni aspri, curajoși și iubitori de libertate, pentru care își jertfiau bucuros viața. Erau însă și iubitori de războaie de pradă, așa că după ce împărăția romană, împodobită cu sate și mai ales orașe bogate, a ajuns până la Dunăre, năvălau adeseori peste acest fluviu în provincia romană, de unde se întorceau cu pradă bogată. Mai ales un rege al lor, **Burebista**, care îi unise, dădea mult de lucru Romanilor cu prădăciunile lui. Nici chiar Romanii nu se puteau apăra totdeauna cum se cade, ba pe timpul împăratului August năvălirile dace erau așa de alese, încât în Roma cunoscuții se întrebau când se

întăluiau: „Dragă, ce ai mai auzit de Daci?” Dar adeseori și Dacii suferiau înfrângeri sângeroase, așa că se găsea câte un rege al lor, care să-i sfătuească să fie pe pace. Așa se povestește, că într-o vreme, când în împărăția romană era războiul civil, căpeteniile dace se sfătuiu să facă o nouă năvălire peste Dunăre. Ei crede au timpul potrivit, căci Romanii nu ar fi putut să se aperse cum se cade. Unul dintre căpeteniile dace căută să-i oprească dela acest plan. Dar ei nu voiau să înțeleagă. Atunci aduse câțiva căni și aruncă un os cănos și în curând se încăierară rău. Căpeteniile dace porunci să aducă un lup viu și să-i dea drumul între căni. Cum se arătă lupul între căni, aceștia părăsiră osul și cearta pentru el; se repeziră asupra lupului, pe care îl sfărțicară. „Așa am păși și noi”, zise Dacul către ceilalți, „căci și Romanii se mănâncă acum pentru un os, dar dacă vom veni noi ca lupul peste ei, toți vor sări asupra noastră”.

Pe la anul 86 după nașterea Domnului Hristos, împărat roman era **Domițian**, un om slab, iar la Daci era rege **Decebal**, un om foarte viteaz. Folosindu-se de slăbiciunea lui Domițian, Decebal a năvălit în mai multe rânduri în împărăția romană și a bătut chiar oastea romană. Domițian, slab, afară de aceea ocupat cu un război în altă parte, s'a grăbit să încheie pace, în încă rușinoasă, cu Dacii. El s'a obligat adică să le plătească în fiecare an o sumă mare de bani, iar Dacii în schimbul acestei sume să nu mai prade în împărăția romană. Dar Decebal a mai pus și alte condițiuni, cari dovedesc marea lui cominenie și dorința de-a-și cultiva poporul. El a mai cerut adică dela Domițian să-i dea ingineri și lucrători pricepuți, ca să-și poată face cetăți de apărare: a mai cerut și ofițeri, cari să-i învețe pe Dacii rânduiala ostășească a Romanilor, Domițian i-a dat.

Pacea aceasta era atât de rușinoasă pentru o împărăție puternică cum era cea romană, Domițian muri, lui îi urmă pe tron Nerva și acestuia, după doi ani, fiul său adoptiv **Marcu Traian**. Acesta se hotărî să isprăvească cu Dacii și să prefacă Dacia în provincia romană.

Încă înainte de nașterea lui Hristos, Iuliu Cesar, vestit general și bărbat de stat roman, ajunsesse la convingerea, că pentru imperiul roman e trebuincioasă cucerirea Daciei. Pe deoparte pentru că să înfrânge pe Daci, popor neastâmpărat, pe de altă și în credința, că punând mâna pe Dacia, împărăția romană va avea în Transilvania o cetate, de mușil căreia se vor înfrânge ca de o stâncă de granit valurile popoarelor barbare din partea de mează-noapte și de meazănoapte răsărit a Europei. El nu a avut timp să încerce înlăptuirea planului lui, dar aceasta a făcut-o un urmaș în domnia Romei, împăratul Traian.

Traian a purtat două războaie sângeroase cu Dacii, unul în anul 101—102 început în Banat, al doilea în anul 105; în acest al doilea război Traian a pus să se construească și un pod mare pe stâlpii de pasiră la Turnu-Severin. Luptele din aceste două războaie au fost de o înverșunare ne mai pomenită. Soldații romani luptau cu mândria celui obicinuit să l-se supună toată lumea, Dacii luptau pentru libertatea, pentru avuția lor. Într-o luptă, Romanii avuseseră atâția răniți, încât Traian a trebuit să-și dea toate rufele, ca să se poată lega ranele soldaților romani. Dacii leagă pe prizonierii romani sub obedele roatelor dela carele lor, pe alții îi dau legați pe mâna femeilor lor, cari îi ard cu făclii. În schimb Romanii omoară pe orice prizonier dac. Și de o parte și de alta se

săvârșesc fepte de vitejie uiritoare. Orice dac amenințat să cadă prins se sinucide. Un soldat roman, rănit de moarte, e așezat pe un pat de crengi ca să fie dus din luptă. El se trezește, sare de pe pat și cu sabia în mână aleargă de nou în mijlocul luptei, unde cade mort.

Toate stăruirile uriașe ale Dacilor sunt zadarnice, Traian se apropie cu armata de Sarmisegetuza, capitala Daciei. Încă o luptă, și Dacii sunt înfrânți. Dar nici acum nu se predau. Mai întâiu dau foc orașului, apoi căpeteniile dace beau venin, ca să nu cadă vii în mâinile Romanului învingător. Decebal ateargă călare spre munți, ca să strângă cete nouă de luptători. Călareții romani îl gonesc și-l ajung. Dar nici acum nu se dă, ci scoțând sabia și-o implântă în piept. Traian învingătorul poate să pună mâna numai pe cadavrul viteazului lui dușman.

Dacii căzuseră! Dar nu din vina lor, căci și își făcuseră datoria până în sfârșit. O împărăție uriașă se născuse asupra lor și li înecă.

După terminarea războiului, Traian se apucă să refacă ce a s'ricat războiul. El aduse o mulțime de coloniști romani și li așeză în Dacia. Pe ruinele satelor și orașelor dacice se ridicară alte sate și orașe, acum daco-romane. Căci mulți din acești coloniști, precum și mulți veterani, adecă soldați concediați, se căsătoriră cu femei și văduve dace, începând astfel formarea unui nou popor, daco-roman, care e azi cel românesc.

O parte din Dacii, cari nu voiau cu nici un chip să rămână sub stăpânirea romană, s'au retras în părțile Maramurășului și dincolo de Carpați, de unde mai năvăliu din când și când în vechea lor patrie. Și aceștia s'au reținors însă cu timpul în Dacia-romană devenind cetățeni romani. Din o altă parte de Daci nemulțumiți, Traian a înființat cohorte (batalioane) romane și le-a trimis în Africa, care era tot romană.

Acum orașele cele nouă, cum erau *Ulpia Traiana* (Sarmisegetuza, azi Grădiștea), *Apulum* (Alba-Iulia), *Napoca* (Cluj), *Potaissa*, *Parolissum*, *Tibiscum*, *Tierna*, *Irobeta*, *Romul*, *Tropaeum-Traianu* și altele se putură desvolta în liniște, cel puțin pentru câva timp.

Aceasta e icoana mică a începutului neamului nostru. Pilda dată și de Romani: dar mai ales de Daci a fost urmată de Români până'n zilele noastre, precum prea frumos zice poetul *Ioan Nențescu* în poezie lui:

Pui de lei

Eroi au fost, eroi sunt încă
Și-or fi în neamul românesc.
Căci ruși sunt ca din tare stâncă
Românii ori și unde cresc.
E viața noastră fărâșită
De doi bărbați cu brațe tari
Și cu voința oțelită,
Cu minți deștepte, inimi mari
Și numai Decebal cel harnic
Iar celelalt Traian cel drept,
Ei pentru vatra lor, amaric
Au dat cu-atâția dușmani plept-
Și din așa părinți de seamă
In veci s'ar naște luptători,
Ce pentru patria lor mamă
Vor stă ca vrednici următori.

Au fost eroi și-or să mai fie, ce-or frânge dușmanii, cel răl.
Din acopsa Daciei și-a Romei în veci s'or naște pui de lei.

Așa va fi și în viitor!

Victor Lazăr.

**„Doi ani dela străpungerea
Liniei demarcaționale“**

După patru ani de svârcoliri însângerate, împănăția austro-ungară, se măbusia, în fărăde legile ce le săvârșise mai bine de o mie de ani. În toamna anului 1918 vulturul nemțesc, și „tigrul” unguresc se întindeau alături străpungși de gloriul și sabia românească. Din cele patru părți ale Ardealului, românesc roiau iacă și bărbății să jure credință nouului steag sfânt: treicolorului nostru. Plugari vânoși cu fața strălucitoare de măreție, cărturari români — cu toții crescuți în apăsare și obidă — se adunau în companii și regimente ca să formeze: întâia armată românească a Ardealului unit!! De peste munții Carpați, oastea măritei Crăii Românești venia prin viscolul ieraii, prin zăpada până la brâu, să străbată pe pământul, unde știau că am suferit atăta.

Din curată și nemărginită dragoste au pornit, cu bucurie și căldură sfântă au fost primiți. Și oastea mare a tuturor Românilor, mergea tot mai adânc spre inima țării ungurești, să scoată din robie pe toți Români. O poruncă dela Statul Păcii i-a oprit deodată la Ciucea Zăului și la marginea șesului spre Arad. Aceasta linie s'a numit „linia demarcațională” (despărțitoare între ostirea română și cea ungară). Ungurii s'au folosit cu cruzime de această linie: au început să omoare pe Români rămași în stăpânirea lor vremelnică. Gemenetele celor chinuți lacrimile orfanilor și tânguirile văduvelor, străbăteau tot mai multe la noi, și inima ne săngera amar. Eram ca împăratul din poveste cu un ochiu rădeam și cu celalalt plângeam. Și în durerea aceasta a sufletului nostru, unghi începură să lovească și în ostirea ce păzia această linie. Au fost numai decât respinși. Dar atacurile se repetău tot mai cumplite: Ardealul începea să se miște tulburat să ceară

lupta piept la piept cu asupritorii de ieri. Frumtașii neamului nostru — Consiliul Dirigent și Guvernul din București, au luat atunci o hotărâre binecuvântată: să deie drum ostirii să se răfuască ea, cu „viteji” cari omoriau copii, batjocoriau femeile și scoteau ochii înroșiți de plâns ai bătrânilor. Și-a pornit în năvală furibundă oastea română: Moții lui Floria, Dorobanții și Vânătorii neînvinși. Cum spulberă vijelia, o mână de pleavă, cum imprăștie crivățul norii de pe ceruri — așa a spulberat ostirea română, pe cea ungurescă. În ziua de Paști la porțile bisericii mari din Oradea bătea ostirea noastră cu cuvintele Scripturii:

„Deschideți boieri porțile voastre, să intre Impăratul mă-

ri”. Și porțile s'au deschis și nu s'au mai închis decât pe marurile Tisei. Și întreg poporul românesc prăznuia. Invierea cea mare și vecinică: învierea în mărire și înfrățire a întregului nostru neam . . .

Creștini cucernici, cari Vă bucurați în tihnă la căminurile voastre de Sărbătorile Paștilor, și cari ați purtat și voi arma în măvala aceasta, vă zic: cinste vouă și pacea Domnului Hristos cu voi! . . .

Iar voi morților, sculați Vă din morminte și Vă bucurați, căci jertfa voastră n'a fost zadarnică: din ea s'a zămislit cea mai mare sărbătoare a neamului: Unirea tuturoara în o scumpă țară: România Mare.

O. Hulea.

DE VORBĂ CU MUNCITORII

Schimbul Coroanelor

Vi s'a spus în numărul dintâi al acestei foi, că în locul acesta veți găsi întotdeauna știri în care ci se va arată cum lucrează acum dușmanii noștri nelupcăți, pe sub ascuns, în contra noastră, chiar printre noi în primul rând.

Iată, să va amintii ce s'a întâmplat cu schimbul coroanelor:

Statul nostru, moștenind, odată cu provinciile noastre românești, dela Austro-Ungara și dela Rusia și banii lor, „Coroana” și „Rubia”, și mai având lasată în țară de către cotropitoarea ocupăre vremelnică a Germanilor și o sumedenie de bancnote tipărite de ei, atunci când a venit timpul ca să se facă preschimbarea tuturor acestor bani străini în banii românești, n'a putut să aibă deodată toți banii. „Era și firesc cu să nu aibă atăția bani după un războiu așa de lung și așa de greu și mai ales că Statul nostru, acum, pentru punerea la cale a unei noi și românești administrații, peste tot, în locul celor străine, ars nemai pomenite de mari cheltuieli. Și apoi, se mai știe că, avuseseră grijă dușmanii vecini,

cu să ne trimită prin agenți, contrabandiști și spioni, miliarde de milioane de coroane și ruble de a lor peste acelea care rămăseseră de drept odată cu isgonirea stăpânirii lor. Cu toate că cei din fruntea cărmuirii au fost prevăzători și au avut în grijă ca să stampileze coroanele din țară, cu mult înainte de-a le schimba, anume ca să se deosebească de cele ce-or veni pe urmă, totuși, cu mijlocirea multora dintre acei cari s'au lăcomit la câștiguri nepermise, în mare parte străinii speculanți, s'au adus foarte multe coroane și ruble, cu stampile așa de bine falsificate încât la preschimbare, nu s'au putut deosebi și au trebuit să fie admise toate cele prezentate.

Dar, din această cauză, ce s'a întâmplat? Statul, care avusesse grija, ca atunci când a stampilat monedele străine și însemne sumele prezentate, își făcuse socoteală, că peste tot, ruble și coroane, ar avea în țară vre-o patru miliarde, și de acela la timpul preschimbării s'a pregătit numai cu aceste pentru miliarde. Cum însă, din pricinile arătate mai sus, la preschimbare s'au prezentat aproape

încă pe atăta mai multe, Statul a avut de unde să facă față nevoilor, căci mai avea și mai au dupăcum am spus, și multe alcheltuieli tot așa de mari.

Și, cu atăta mai mult și mai greu să plătească deodată, cât în dorința de-a fi cât mai sporfolosul populației, Statul a hotărât preschimbarea coroanelor cu 50 bani una, nu cu 15 și 20 bani cum se putea cumpăra pe piață, diferența pierzând-o tot Statul. Aceasta a mai făcut-o și pentru cuvântul că slăita noastră armată, când a venit să elibereze pe Români subjugăți, a poruncit locuitorilor să socotească coroana drept 50 de bani, iar acum a voit să se respecte și la schimb același cuvânt.

Iată, așa dar, pentru ce Statul nostru, atunci când a hotărât preschimbarea coroanelor și rublelor, n'a putut ca să aibă toți banii să-i deau deodată a trebuit ca 40% să le plătească peste câteva luni.

Dușmanii noștri însă, s'au grăbit ca să imprăștie, peste tot, în sate și prin fabrici, agenți și foi scrise cu ajutorul cărora să răspândească minciuna că Statul Român nu va mai plăti restul de 40%, că a înșelat populația, și câte de toate, cari nu aveau alt scop decât slăbirea încrederii în puterea de stăpânire a Românilor și răspândirea credinței false că numai Ungurii și ceilalți stăpânitori străini pot conduce și stăpâni țara. Vi aduceți aminte, desigur despre toate aceste vorbe, care, pe urmă mai încrezătorii în de-acestea, li vor fi făcut să blesteme stăpânirea românească și să-și întunece firecirea libertății.

Ei bine, acum când vedeți că toate n'au fost decât vorbe mincinoase și mai ales când înțelegeți cu ce scop și din interesul cu au fost scornite, nu ar mai fi iertat ca să vă lăsați ușor încrezători în cuvântul clevețitorilor Statului și administrației românești.

Iar pentru acei cari nu rămân încredințați numai cu exemplul din numărul de față, vor veni la rând și altele, în numerile viitoare, din care oricine va vedea până unde poate merge viclenia și unalțirea dușmanilor noștri, de care trebuie să învățăm a ne feri.

Emil Vasiliu.

Foita Gazetei „Cultura Poporului”

Cei ce n'au văzut

În Dumineca Tomii, Mântuitorul îl muștră cu blândețe pe apostolul Toma, care spusese că nuva crede în învierea Domnului, până- ce nu va pipăi, cu mâna lui, ranele dela mâini și picioare, și aceea din coasta lui Isus.

Convingându-se Apostolul Toma, a căzut în genunchi și a strigat: „Domnul meu și Dumnezeul meu!”

Mântuitorul l-a muștrat atunci pentru necredința lui, zicându-i că mult mai fericiți vor fi aceia, cari au crezut în învierea Lui, fără să se fi putut convinge, dacă s'a făcut cu adevărat, sau nu.

„Fericiți cei-ce n'au văzut, dar au crezut!”

Ne gândim și noi la cei-ce n'au văzut învierea neamului românesc, în hotarele strămoșești, dar au crezut în aceea înviere, până la moarte.

Sunt mai întâiu străbanii, care au trăit sub jugul robiei străine. Sunt veacurile lungi de sclăvie, când steaua neamului nostru se întunecase cu totul, și numai drumul haiduciel și al răsvrătirii mai era la îndemână, ca cea din urmă scăpare. Horea și Cloșca la noi,

Tudor Vladimirescu dincolo de Carpați, iau în mână paloșul răsunării.

Ei n'au isbutit atunci, dar sămânța aruncată de ei, trebuia să aducă roade, măcar mai târziu.

La 1848 Români din Ardeal și cei de dincolo de Carpați au prins armele, răstornând sclăvia iobăgească. În tabăra lui Iancu și a lui Axente Severu mulți tineri însuflețiți din Muntenia și Moldova, s'au grăbit să ia armele, împotriva Ungurilor.

Unirea celor două principate, care trebuia să aducă cu sine, mai târziu, și unirea cea mare a Românilor de pretutindeni încolțise credința în sufletul tuturor. Întrarea trupelor române în războiul din 1877—78 a fost un praznic pentru toată suflarea românească. Biruințele dela Grivița și Plevna au deschis drumul pentru independența regatului român, ce trebuia să se înfăptuiască fără întârziere.

Zadarnică au fost, pe urmă, toată truda străinilor, de a ne mai despărți în două tabere. Tre-cătoarele Carpaților aveau porțile tot mai largi și lumea aștepta ur-

mai un semn, ca marea unire a neamului românesc să fie deplină.

Războiul izbucnit la 1914 a fost acest semn, mai ales că toate promisiunile ce se făceau dela Viena s'au dovedit vorbe goale. La izbucnirea războiului, chiar și cel din urmă soldat român din Austro-Ungaria, era convins că a bătut ceasul, și că ziua răfu-ielii a sosit. Toată lumea nădăduia, că România va intra în războiu numai decât, și nu se îndoia nimeni, că ea va intra negreșit.

Când trupele românești au trecut Carpați, a fost un chiot de biruință în întreg Ardealul. Români din armata austro-ungară, prizonierii din Rusia și alte țări au grăbit să se anunțe ca voluntari, sub steagul românesc.

Căți din acești viteji nu și-au găsit moartea la cele dintâi încaierări, sau ceva mai târziu, când Germania retrăgându-și trupe puternice dela Verdun, a încercat cu cea din urmă turbare a des-nădejzii, să îngenuncheze România? Temnițele Ardealului gemeau de lumea românească, în vreme-ce Neamțul se credea stăpân pe o parte a Țării românești, până- ce la Mărășești i-s'au deschis ochii, și a înțeles că totul era pierdut. . .

Trupele austro-ungare destrăbălate au depus arma, și s'a proclamat revoluția, susținând populația sigură ordinea, cu garda națională și cu consiliile înființate la fie-care centru.

Adunarea dela Alba-Iulia a proclamat, la Decembrie 1918, unirea pe veci cu vechiul regat, și trupele române se apropiară, și să facă ordine deplină, și în Ardealul românesc, și în Țara ungurescă, stăpânită pe atunci de hordele, jidanzului Béla Kun.

Cei-ce am avut norocul să vedem cu ochii înviere: neamului, să nu fim necredincioși ca Toma. Să ne gândim; ce s'ar fi ales de noi și de țara noastră, dacă trupele roșii ale lui Béla Kun ar fi putut năvăli și în Ardeal? Căți din noi am mai vedea azi lumina zilei?

Să ne gândim, la cei-ce au murit, jertfindu-se pentru întregirea neamului; pe câmpul de luptă, în temniți, spitale, sau robie străină! Să ne dovedim vrednici, arătând urmașilor, că prin muncă și dragoste de țară, știm să stăpânim și să apărăm moșia, ce ei ne-au câștigat-o prin scump sângere lor!

Ei se vor odihni în gropile lor de slavă, știind că sângele lor n'a fost vărsat zadarnic. Ei sunt ucericii sfinți ai neamului, cari n'au văzut învierea, dar au crezut în ea.

Să ne arătăm vrednici de pomenirea lor binecuvântată, noi cari am văzut învierea, și cuiegem roadele jertfei lor fără pr-hană!

Al. Ciura.

NOILE LEGIUNI

IMPROPRIETĂRIEA

Cu mare nerăbdare așteptăm improprietărea. De la 1864, când s'a dat pământ de muncă și cămin de casă pentru așezare, strămoșii noștri l'au împărțit copiilor lor, aceștia fiecare petec l'au rupt în atâtea părți căți copii aveau fiecare, până ce în mălmel: noastre, a treia și a patra generație, a ajuns fărâmișit de tot. Astăzi că cele câte zece pogone dela 1864 cât avea fiecare creștin, ne-a venit nouă strănepoii celor improprietării, în locuri mici decât un pogon ori jumătate de pogon.

Pentru gospodăria noastră nu se ajungea puținul rămas moștenire.

Cum a văzut acest lucru, *Narele noastre Voevod iubitor de popor M. S. Regele Ferdinand I, a hotărât să facă o nouă improprietare a pământului și a dat cu voie bună și cel dintâi moștele sale, iar înțelepții săi s'feticni, au făcut legi, cum să se împartă pământul în dreptate.*

Dușmanii neamului nostru, s'au folosit și de acest lucru să semene tot felul de nemulțumiri, să scornească fel de fel de zvonuri și să ne îndemne să punem stăpânire fără nici o socoteală pe tot pământul, cât vedem cu ochii.

Așa ne-a îndemnat să nu plătim pământul cu care vom fi improprietării, că și cum am fi într-o țară cucerită, nu în a noastră.

Au scornit-o, că nu se mai da pământ, ca și cum, vreo dată Voevodii sfârși ai neamului nostru nu și-au împlinit făgăduiala și a luptat să întărească spusa lor, arătând că decând a eșit legea până acum, nu știm care este locul nostru adevărat. Noi trebuie să avem însă răbdare.

Pământul țării nu este la fel peste tot, lumea nu este îngrămadită de o potrivă pretutindeni și măsurătorile și socotelele sunt grele și numeroase.

Noi știm când ne împărțeau părinții noștri la doi trei frați pogonele lor, câte vorbe erau între noi, cât de greu se statornicea măsurătoarea și câtă vreme curgea, dar când este vorba de o țară întreagă?

Și când trebuie făcută socoteala cine este vrednic să primească pământul și cine nu.

Fiindcă nu se poate să se dea pământ răilor, hoșilor, streinilor și dezertorilor, cari a fugit și nu l'au apărut de dușman.

Trebuie să așteptăm în liniște improprietărea fiindcă ea se face, acesta este adevărul. Nu trebuie să ascultăm minciunile streinilor, dușmanilor noștri ei ne vor rău și turburare în țară.

Eu cu capul meu prost a-și zice așa:

Dacă țara a lertat de osândă pe aceia ce nu a apărut-o la vremuri grele, bine a făcut, dar la drepturi să nu fie deopotrivă cu noi.

Eu a-și strânge pe toți dezertorii, pe toți răii din toate părțile țării, i-ași duce într'un județ mai întins, dându-le acolo pământ în schimbul pământului rămas în satele din care i-am acos, făcând o colonă numai cu ei, spre a nu mai trăi în rândurile noastre ca să rămână țara curată. Pe străinii de neam ce încearcă să văre zavistie între noi, și nu sânt mulțumiți cu viața noastră, în țara noastră l'asî scoate peste graniță, să se ducă și să se așeze în țările lor, fiindcă astăzi nu mai este popor pe lume fără de țară.

Sergentul Veteran,
Roald Gheorhe

VENIȚI ÎN JURUL NOSTRU

Am primit scrisori multe din partea cititorilor noștri. Am primit scrisori de îndemn și îmbărbatare din partea celor carora li-am împărțit gândurile noastre, din partea învățătorilor cărora li-am adresat cuvântul nostru, din partea cărturarilor ce au înțeles mișcarea noastră folositoare neamului și țării. Intelepciunea cuvântului lor ni-a întărit credința că ne aflăm pe calea cea bună.

Am primit scrisori multe din partea muncitorilor din toate unghiurile țării, din partea lucrătorilor din ateliere și fabrici, rânduri simple în cari tremurau sficiunea întrebărilor și bucuria înțelegerii noastre.

„Așa. Domnilor, sfătuți-ne — ni se adresează un prieten muncitor, — și noi neștiutorii vrem să cunoaștem adevărul, și noi cei mulți cărora ni e drag un cuvânt blând și o vorbă mângâietoare, ni e dor să ascultăm. Simțim că voi, trebuie să ne fii prieteni cu adevărat. Înțelegem bine, că de acolo unde vă aflați voi, voi dascăli de universitate voi militari mari în grade, voi minți luminate de scriitori și profesori, nu vă coborâți în mijlocul nostru cu nici un gând rău, nu ni cereți nimic, nu voiți să vă înălțați pe umerii noștri, nu ne mințiți, nu ne amăgiți. Fiind că prin noi știm bine că nu veți mai putea dobândi nimic, peste cele ce vi le-a harăzit Dumnezeu. Sântem sătui de minciuna celor ce încaltându-se din rândurile noastre le ascultam îndemnul.

„Vedem bine că aceia ce-i socoteam că ne călăuzesc spre bine, ne-au purtat pe calea spre care au socotit că vor ajunge ei mai curând spre bine, ne-au purtat pe calea spre care au socotit că vor ajunge ei mai curând spre mărire și înavuțire. Și i-am împins din urmă, și-am nutrit bine și noi, cei rămași în urmă iam privit cum la adăpostul numărului nostru, s'au cocoțat sus, sus de tot fde unde socotindune instrumentele lor oarbe, fără cuget și fără voința ne porunceau să încrucișăm brațele, să dezorganizăm munca, să ruinăm țara, făgăduindune că pe dărâmurile zidurilor căzute ne vom întemela domnia noastră.

— „Deslușiți-ne! Ne înfiorăm privind în jurul nostru și înțelegem prăpășira în care ne-am fi putut prăvăli,

li luăm în rând, unul câte unul și ne rușinează gândul că am putut fi amăgiți până acum.

— Muncitor ca și mine, învățând în același școală în care am învățat și eu, a ajuns meseriaș mai slab de cât mine, și mai leneș de cât am fost eu. Când eu, împovorat de răspunderea unei familii numeroase spoream ceasurile de muncă sfântă, el, își sporea ceasurile de petrecere și odihnă. A lipsit câtava vreme din jurul nostru. Când s'a întors era altul. Învățese câteva vorbe al căror înțeles nici odată nu ni l-a putut deslusi, nu mai muncea și ametindu-ne ne-a cerut să-l ajutăm noi să-l plătim noi din truda noastră și el, el ne-va apăra interesele noastre, va fi reprezentantul nostru, organizatorul nostru, numai să-l ascultăm. Și l-am ascultat.

„Noi, când ne-a cerut, am încrucișat brațele el a vânturat țara noi am declarat greve peste greve, el ne-a adunat gologanul nostru noi am tremurat de frig și am răbdat de foame, el tot mai sătul și mai curat înbrăcat, a ajuns de parte, așa de departe încât abea dacă își mai aduce aminte ca prin vis că a fost și el cândva lucrător ca și noi. Ce bine li stă în trăsura lui de casă și cât de îndrăzneț suie scările palatului zidit de prostia capului nostru!

Pe urmele lui a călcat și altul ce și-a prelungit ucenicia până a tras sorții în armată. După liberare a învățat și el câteva vorbe minunate ce formează talismanul prostimei, n'a mai lucrat mesteșugul ce nu la putut deprinde și a ajuns și el conducătorul nostru, căruia i-am purtat o viață grijă asigurându-i bătrânețele cu o vișoară la deal și cu două rânduri de case frumoase și încăpătoare, în târg.

„Dăra făcută, pe lângă ei s'au mai aciniat câți va din toate breslele, de toată mâna, și mai cu carte și mai săraci cu duhul, învățând cu toții pe de rost vorbele minunate ce le deschideau porțile fericirii pământesti, ca iarba fiarelor din povești.

— „Domnia proletariatului! Jos Burghezia. Jos proprietatea. Trăiască Socializarea! Jos munca! Nu vrem state, nu vrem fruntarii! Voim să stăpânim noi!

„Cum e bine? Învățați-ne voi, cari nu ne cereți nimic! Uitam să vă scriu, că ascultând bine la aceia ce ne amestec cu îndemnul lor la trândăie, am băgat de seamă că între ei grăiesc o altă limbă ce noi nu o cunoaștem și în graiul nostru nu ne vorbesc de cât cuvintele păsărești ce noi nu le înțelegem.

„Deslusitine voi minunea!”

Și am mai primit scrisori de la țară, în grai simplu, ne înfiorat, cu tânguiri dureroase, cu întreaga nădejde pusă în noi.

„Boeri Dumneavoastră.

Mai deunăzi veniți în sat niște domnișori ce țineau morțiș că sunt de-ai noștri, dar, nu pre-a fi aratau chipul.

Se băteau cu pumnul în piept, strigându-ne că ne iubesc și se înrudesc cu noi. Am tănuțit cu Badea Cătălin stoteru, cel mai bătrân din satul nostru și el și-a făcut cruce minunându-se și juruinduse că neam de neamul Vărăștenilor — sătucul nostru de unde vă scriu — n'au avut câte un ochi de sticlă ca Domnișorii.

„Târziu de tot, lelea Cașita, clătînându-și capul a minune, mi-a sopnit sfirasă:

— Neue Dobrică, nu-l cunoști frate, pe ăla cu surtucul porumbac? E feciorul Gafițoaiei. Nu-l mai ții minte? Și mă uitai și eu bine și în adevăr, domnișorul ăsta, ce tot îi ținea batista parfumată la nas să nu simtă izul poporului adunat, domnișorul ăsta, cu un geam de ceas la ochiul stâng și cu fiindru pe cap, fusese scriitor la percepție, și îl dase satul nostru, pe procopseală la prefectura județului, de sânt acuma vre-o sease ani.

Mare minune frate! Ce să ne facă nouă Gafițoiul: Se jura și se da chezaș cu tot neamul lui, că de-l vom asculta și că de-i vom da lui, votul nostru, face din Vărășteni capitala țării, ne iartă de biruri și pe noi și pe nepoții copiilor noștri și ne dă pământul statului nouă plugarilor, cât cuprindem cu ochii și pe veresie!

De, știm noi? Așa să fie? Că nu știi pe cine să mai crezi astăzi! Poate alde Dumneavoastră nu-veți șagui cu noi, și ni veți spune lucrurile pe șartul lor, așa cum trebuie să fie, fără să ne amăgiți și fără să ne cereți câte ceva, după cum v'ați legat.

Fiți liniștiți bunii noștri prieteni, ne vom strădui din toate puterile noastre să vă deslușim drumul cel adevărat spre propășire, să vă ferim de ispită, de viehniile tuturilor acelora ce biziundu-se pe sufletul vostru încrezător, încearcă să vă ducă în rătăcire spre folosul lor; să vă îndrume spre adevărata fericire a voastră și a Țării noastre făcută de noi și de jertfa copiilor noștri, fericire ce nu poate fi aiurea ci numai în: iubirea de neam și țară, în respectul legii, în muncă și în învățatură cinstită.

Mântuirea voastră, mântuirea noastră a tuturilor, a țării noastre înbelsugate și fericite, stă în puterile voastre, numai voi o puteți înfăptui. *Nu dați ascultare nimănui înainte de a judeca bine. Întrebați-vă bine întotdeauna înainte de a da ascultare: Cine sânt aceia ce via spre voi, ce-i îndeamnă să-o facă, sânt de același neam și de aceeași lege cu voi? Căci pe lume interesele neamurilor sânt deosebite și nimeni pe lume, nu poate dori fericirea altor neamuri înainte fericirii neamului lui.*

Asta ne vom strădui să vă facem să înțelegeți, asta ne vom lupta să vă statoricim în suflet, aceasta ne este chemarea să vă stângem pe voi toți, în jurul nostru, pe voi toți cetățenii credincioși ai țării noastre, pe voi toți, cărora vă e dragă România mare, făurita din sângele și truda voastră și în cuprinsul căreia voi trebuie să rămâneți stăpâniți.

În fie care oraș în care bat inimi Românești, în fie care târg în care trăesc Români, în fie care sat în care sufletul neamului nostru e un singur suflet, în toate colțurile țării până în cele mai depărtate unghere, trimitem chemarea noastră frătească, îndemnul nostru de înfrățire, a tot ceia ce este Românesc.

Muncitori intelectuali și manuali, și voi frați plugari, adunați-vă cu toții în jurul stindardului a cărui flamură am desfășurato veniți cu toți în jurul nostru, sub steagul nostru Românesc pe care am înscris crezul cel nou la fericire, prin muncă, prin cinste, prin cultură și dragoste de țară.

Intelectuali Români de la orașe, întemeiați pretutindeni filialele „Culturei Poporului” adunând în jurul vostru elementul Românesc, în mărturisirea crezului nostru; Cărturari de la sate, grupați în jurul nostru pe toți Români, cărora propovăduindu-le Evanghelia Culturei Poporului, să ducem țara spre lumina nădejdei noastre spre viitorul fericirii naționale, visate de noi!

Înălțați-vă pretutindeni din colo de preocupările mărunte a le zbuciuului zilnic, uitați frământările și neînțelegerile crezurilor noastre politice, cu toți doriti binele patriei și o iubți, cum o iubim și noi!

Cândva și nu departe trebuie să fie vremea aceia când totii Români de pretutindeni, adunați în jurul nostru, vor mărturisi într'un singur gând și într'o singură simțire. *În jurul nostru, neamurile streine și adun rândurile împrăștiat în largul lumii, să luăm deci aminte și noi.*

Ori unde înfăptuiți filialele „Culturei Poporului” dați-ne de veste și trimiteți-ne numele tuturilor bunilor Români, ce au venit sub steag.

Vasile D. Chiru.

IGIENA SI MEDICINA POPULARA

Igiena omului după etate

Animalele să deosebesc foarte mult în ceace privește durata vieții. Unele insecte, numite *efemeze*, trăiesc numai câteva ceasuri, unii fluturi câteva zile, pe câtă vreme corbul ajunge sută de ani și crapul merge și mai departe. Omul foarte rar atinge vârsta de o sută și puțini sunt *centenarii* din ziua de astăzi, iar cei ce trec peste sută s'ar putea număra pe degete.

Viața mijlocie a omului să socotesc astăzi cam la 40—45, ceace este un progres față de cei 35 de ani, cât era pe la mijlocul veacului trecut. Acest progres să datorește pe deo parte *igienii și medicinii*, iar pe de altă parte bunei stări materiale a populației care în cei cincizeci de ani din urmă a crescut foarte mult, până în timpul marelui războiu mondial, care abia s'a sfârșit.

În adevăr, copiii se îngrijesc și se cresc în condiții din ce în ce mai bune, mortalitatea lor a scăzut simțitor mulțumită vaccinării (ultimii), serului antidifteric și tuturor mijloacelor nouă de cari dispune medicina pentru a vindeca boalele, mulțumită mai ales asistenței publice, organizată cu mult mai bine și pe scară mai întinsă, precum și *igienii* publice și private, cari au luat o dezvoltare mare. *Viața lungă* (longevitatea) nu să poate avea decât prin o *igienă* bine înțeleasă, prin adoptarea la trebuințele noastre naturale a aerului, a luminii, a soarelui, a substanțelor de hrană, a beuturilor, a exercițiului, etc.

Fiindcă *sănătatea* este condițiunea de căpetenie a vieții lungi, trebuie să ne silim ca s'o păstrăm și chiar s'o îmbunătățim, căutând să împedecăm ivirea boalelor. Pentru aceasta trebuie să fim samă de unele reguli sau legi, pe care să ne întemeiem și pe cari ni le dă cu atâta belșug *igiena*. Căci igiena este cartea sfântă a sănătății și prin urmare, a vieții; ea ne învață cum să trăim, adică cum să ne îmbrăcăm, cum să ne fie locuința, ce este bine să facem și să nu facem, de ce trebuie să ne ferim pentru ca să împedecăm boala de a se apropia de noi, și aceasta începând din clipa nașterii până la sfârșitul vieții.

Ființa omenească, privită din punctul de vedere al dezvoltării ei, trece prin diferite stațiuni, și anume: 1. *Viața fetală* (înainte de a să naște); 2. *Prima copilărie*, care cuprinde timpul dela naștere până la înțărare și ivirea celor dintâi dinți; 3. *Copilaria*, dela 2 până la 7 ani; 4. *Adolescența*, dela 7 până la 14 ani, în care să face a doua dentițiune; 5. *Pubertatea*, dela 14 până la 20, în care să nasc însușiri și funcțiuni nouă; 6. *Etatea adultă*, dela 20 până la 30 ani; 7. *Etatea maturității*, între 30 și 45; 8. *Etatea de reîntoarcare*, dela 45 la 60; în fine, 9. *Bătrânețea*, dela 60 ani până la moarte.

Despre *viața fetală* (înainte de naștere) nu vom scrie nimic, iar pentru înțelegerea descrierii ce voi face-o vom împărți *viața omului* numai în 4 perioade: *copilaria*, *adolescența*, *etatea adultă* și *bătrânețea*.

1. Igiena copilăriei.

Copilul venind în lume trece dela *viața din sânul mamei* (intrauterină) la o *viață* cu totul nouă, ceace constituie desigur una din *crucimăntele* cele mai brusce și mai radicale din câte se pot întâmpla. În timpul cât fetul este purtat în sânul mamei sale, el protă de toate bunățile acestei *unghi* perioade de 9 luni; al n'are

nicic de făcut decât *numai să trăiească și să crească*, căci organismul mamei mănâncă, mistuie, absoarbe, respiră și circulă pentru el.

În clipa nașterii lucrul se schimbă cu totul; atunci să petrece o revoluție completă și adâncă; *nou-născutul* își începe *viața* sa proprie, individuală, autonomă (de sine stătătoare), și aceasta intrun mod repede, brusc, fără tranziție. Această ființă mică, care până în clipa nașterii a fost așa de bine adăpostită, să găsește deodată fără pregătire și fără apărare, supusă la o *schimbare* așa de mare a modului de a trăi în cât ea samănă mai mult o adevărată metamorfoză decât o simplă acomodare. Din căldura cea neschimbată și dulce a trupului mamei sale, unde înoată într'o apă protectoare ca și un pește, deodată *nou-născutul* vine într'o atmosferă schimbăcioasă și demulte ori aspră; răsuflarea mamei încetând pentru el repede, d'introdată, plămânii lui cari până aci erau în stare de amortire, intră fără veste în joc, fiind isbiți de aerul care pătrunde în ei cu putere, chemat fiind de trebuința grabnică a corpului, și îi umflă cum să umflă sticlele când se fabrică.

Această pătrundere brutală a aerului în plămânii (bojocii) copilului, produce o durere mare, sfâșietoare, din care pricină copilul țipă, plânge. Fiecare copil trăind să naște plângând; sosirea lui în lume să arată prin suferință; durere din partea lui ca și din partea mamei. Așa începe *viața omului*, care în multe privințe s'ar putea numi *valea lacrimilor*, *valea plângerii*, așa după cum este socotită la cele mai multe popoare din răsărit. Aceste neamuri, cum de pildă sunt Egiptenii, la nașterea copilului plâng, să bocese, să bati în pept și își smulg părul, pe câtă vreme la înmormântare dau țeață, joacă și cântă, fericiind pe cel de iasă din această lume de suferință și să duce într'o altă mai bună.

Prin pătrunderea, aerului, plămânii copilului încep a respira (răsuflă). Această respirație aduce o schimbare adâncă și în funcționarea și dispoziția anatomică a aparatului circulator, indeosabi a inimii. Canalul mistuirii, începând dela gură până la stomac și nașe, cari până în clipa nașterii eră fără nici o slujbă, este silit la rândul său să intre în lucrare pentru a preface și a absorbi hrana. Ași putea vorbi și despre alte schimbări cari să petrec în trupul copilului, dar cred că acestea sunt de ajuns pentru ca cetitorul să-și poată închipui intru cât aceste nouă condițiuni sunt de prielnice pentru a creă la *nou-născutul* aplicări spre îmbolnăvire.

Voiu începe acum cu *igiena primei copilării*. Un mare scriitor francez a zis despre prima copilărie că: *această vârstă este fără milă*. Nu știu intru cât el are dreptate, dar ceace trebuie să spun este că nu ne este iertat ca să ne arătăm nepăsători atunci când este vorba de cei dintâi ani ai omului. Mulți scriitori mari și învățați ne-au arătat cum să cultivăm inteligența și moralul copilului, dar eu ca medic trebuie să mă ocup mai întâi de *ingrijirile fizice* la cari copilul are tot dreptul și aceasta trebuie făcută cu atât mai mare băgare de samă, cu cât această vârstă este mai mult supusă la boale, intru cât a treia parte din bolnavi sunt copii.

Așa dar *igiena primei copilării* constă aproape numai în educația fizică, și este cu atât mai important de a da acestei educații toate

ingrijirile, cu cât cea mai mare parte a anilor cari o urmează trebuie să fie întrebuințați pentru educația propriu zisă, aducă la dezvoltarea facultăților intelectuale.

Lată acum *ingrijirile* ce trebuie să dăm copilului îndată după naștere. Este știut că copilul venind în lume să mai ține încă de mamă câteva clipe prin *cordonal ombilical* (funia buricului) și prin *placenta* (casa copilului), în care mai este o câțime mare de sânge care trebuie să treacă în corpul copilului. Pentru aceasta nu este bine ca îndată după naștere să să lege și să să taie buricul, căci prin aceasta copilul ar perde cam 90 grame de sânge rămas în casă. Această pierdere de sânge ar fi pentru copil întocmai ca o pierdere de 1700 grame pentru omul mare (adult). Trebuie dar ca legarea și tăierea buricului să nu să facă, până când vâna, care ține încă legat copilul de casa lui, nu să trieste, deșertându-să de sânge.

După ce s'a legat și tăiat buricul, trebuie să ne în credințăm despre conformația corpului și a membrilor și despre starea organelor naturale, apoi să face prima *toaletă* sau curățire a corpului. Trebuie să atrag însă băgare de samă asupra unui lucru de căpetenie. Adeseori să întâmplă că copilul venind în lume să aibă *capul lăguit, lungit*, ca o căpățină de zăităr, iar moașa, fie că să crede prea iscusită, fie că este silită de mamă, în dorința ei prea mare de a avea un copil mai frumos decât toată lumea, să grăbește a-i rotunji capul în mâni, întocmai cum s'ar juca cu un bulgăre de pământ sau cu o minge. Ei bine, acest lucru este foarte primejdios și trebuie ocolit, fiind în credințăm că capul copilului nu va rămânea așa, ci pe încetul își va reveni dela sine la starea lui normală.

Toaleta primă stă în curățirea corpului *nou-născutului* de grăsimea de pe pelea lui, pentru care să va freca foarte ușor cu untdelemn sau cu un gălbenuș de ou, după cum bine să face și la noi la țară. După aceasta punem copilul pentru câteva clipe într'o baie cu *apă caldută*, nu ferbinte, și-l spălăm cu puțin săpun, păzându-l ochii; apoi îl ștergem cu o cârpă curată, moale, șau mai bine ca o flanelă subțire, încălzite de mai înainte.

Simion Fl. Marian, în frumoasa lui scriere: *Nașterea la Români* vorbește despre *scăldătoarea* *nouului-născut* astfel: *Oala* în care să ferbe apa trebuie să fie *nouă*, pentru că precum sună oala cea nouă așa și copilul să aibă un glas curat, pătrunzător și plăcut. Apa să fie *caldută*, iar nu ferbinte, nici clocotită, pentru ca copilul să nu devie desfrănat și *viața* lui să nu fie neliniștită, cum este apa când clocotește. În apă de baie să pune o rămurică de busuioc, un ban de argint, o floare de bujor, lemnul Domnului, fagure de miere, puțină pâne și zahăr, un ou, puțin lapte dulce și o lecuță de aghiasmă. Toate acestea pentru ca copilul să fie:

Scump ca argiatul,
Dulce ca mierea,
Bun ca pânea,
Sănătos ca oul,
Rumen ca bujorul,
Atrăgător ca busuiocul
Și alb ca laptele, și așa mai departe.

După ce a spălat copilul, moașa îl trage puțin de nas, ca să nu-l fie turtit sau boreanos, apoi îl măsură în cruciș, adică îi aduce genunchiul stâng până aproape de cotul drept și genunchiul piciorului drept până aproape de cotul stâng. Aceasta pentru că copilul fiind scilintit sau soldit să să îndrepte.

După baie copilul trebuie să fie îmbrăcat, adică *înfațat*. Despre aceasta și celelalte *ingrijiri* voiu vorbi în numărul viitor.

Dr. Vasile Bianu

Autorul Dicționarului Sănătății.

Socialismul la Cluj

Întâiu Maiu este pentru socialisti zi de sărbătoare în toate țările, și pentru aceasta o numesc sărbătoare *internațională*.

Aceasta zi, care după datinele popoarelor culte este în adevăr *sărbătoarea muncii*, anul acesta a căzut într'o duminică și anume în ziua de Paști a Românilor. Înainte d-a arăta cum s'a sărbătorit aceasta zi la Cluj, trebuie să spun că în acest oraș socialistii sunt despărțiți în două tabere, adică după cum ei își zic, în: *Tabăra „socialiștilor democrați”*, cari doresc îmbunătățirea stării muncitorilor prin cultură și organizare, și *tabăra „socialiștilor comuniști”*, condusă de înstreinați dușmani, poporului, băeți tineri, cu smântână pe gură — dupe cum arată socialistii democrați — și compusă din ceia ce pot strânge pe drum, la rezezeală, fie băeți de 6 ani, fie femei perdute și bejive.

Tabăra socialistilor adevărați se află sub conducerea unor oameni cari având experiența și principiile cinstite doresc cultura muncitorilor și îmbunătățirea stării lor. Aceștia au rostit cuvântări demne de orice țară cultă și cari pot fi repetate în casa țării. Conducătorii sunt în mare parte români. Tabăra a două se prezintă în modul următor: vre-o trei sute de oameni dinire, 100 evrei adulți, toți cu mâinile albe ca zăpada, oameni deprinși a trăi din neliniștea celor năcăjiți și lipsiți de cultură. Aceștia vorbesc de mâinile scorțoase de muncă și de suferințe pe care nu le cunosc și nu le-au cunoscut nici un moment. Apoi urmează vr-o 130 băeți dela 6—16 ani, toți cu țigara în gură și cu pâlni de băutură cu buzele nenutrite pierduți într'un colț al curții unde aveau adunarea. Restul se compune din vreo 20 fete perdute și din actrițe de varieteu sosite la ședința cu câni de lux, purtați în curele elegante.

Lată neliniștea acestora:

Ei nu pot sărbători ni România Mare fiindcă nu a sosit lumea lor, căci domniile (autoritățile) sunt, naționalisti iar poporul e prost (adecă nu știe cum să-i pună pe ei în domnie). Conducerea o au

înstreinii cu smântână pe gură din jurul fiicei „Faklya” adică „Lumină”, cari aleg pe unul și numesc cu un „escu” la coadă fiindcă știe îndruga câteva vorburi în românește; pe acesta l-i pe să vorbească românește. Vorbirea a fost cam așa: Acesta să în ultimul Maiu când nu noi suntem domni, să vie Maiul când voi pune jugul în grumazul acelora cari ni l-au pus nouă în grumaz. A vorbit românește cu toate români afară de o fată perdută n'a fost nimeni de față iar înstreinați nu știu românește căci ei astăzi își caută pâinea scriind gazete în limbi streine. Pentru unguri vorbește alt strein, care înștie să spunge bine, se vedcă din asta trăește. Bine îmbrăcat cu lanț de aur și cu vorbe de stradă poartă grija celor năcăjiți. Trebuie să adăugăm, că acești oameni fără nici o răspundere sunt organizați numai pentru revoltarea și neliniștirea poporului. Programul lor este revoluția și orice preț pentru că lor nu le trebuie România Mare, care ar putea să se lipsească prea bine de ei.

În rândurile aceluia, cari vin deau insignele lor cu para de foșe auzeau, fără nici o șfială vorbele: „spânzurați pe cetățeni (burghezi) și apoi va fi bine în lume.”

Constatănd că toată banda putea pune pe fugă un fiăcău de al noștri dela sate cu o bătă de cu un bicu, mi-am pus pentru că sută oră întrebarea: oare ce înțeleg acești oameni prin libertate, daeă chiar o adunare ca această au putut s'e înă netulburati în ziua de sfințele Paști?

Am constat însă cu plăcere că fală faptul că înite acești parasi ai oamenilor dela orașe nu au văzut nici un Român, fie ori că de năcăjit ar fi, căci cum ei știe guri recunosc românul ca și un gurul nu e potrivit, să le fad țară „internațională” și fără să pănă a acestor înstreinați. Totu credem că autoritățile vor lua măsură pentru că să înceteze tulburările acestor înstreinați ce a pot fi răbdate fiind un păcat greă contra culturii poporului.

Argu

BUCURESTII

Cărărie, cărărie

Care duci la București
Drum ca tine, altul nu-e
Nici în lumea din povești...

Cântau pribegii în răzmeriță, cântau cel ce plecaseră spre a nu cădea sub stăpânirea vrășmașe, cântau cei ce copilarise în orașul acesta al bucuriei, cei ce li cunoșteau colțurile lui de farmec, cântau și aceia ce nul văzuseră nici odată dar în sufețele cărora Bucureștii capitala țării înfățișa însuși țara lor amarnic încercată.

Orașul lăptos, plin de viață și libertate, orașul în care se află scaunul domnesc, în care aleșii noștri se adun să înfațuiască legi bune pentru noi, în cari școalele cele mai înalte dau lumină, și tribunalele cele mari împart dreptatea, a purtat duhul stăpânirii streine din Noembrie 1916 până la sfârșitul lunei Noembrie 1918, când ostile dușmane înfrante și fugărite de armatele noastre și ale aliaților noștri, au părăsit pentru veșnicie pământul Românesc.

Și Dumnezeu a răsunat din plin cetatea sfântă a neamului nostru, Armatele noastre biruitoare au întors vizita, intrând în triumf în inima țării vrășmașilor noștri înfrângându-le îngâmfarea și înălțând stindardul tricolor, în capitala țării lor, în Budapesta. Bucureștii a fost răsunat. Pri-

begii au găsit cărăria dorită și cântată în refugiu, poteca ce au purtat spre drumul larg al bucuriei.

Și visul cel rău s'a risipit și minunile orașului s'au înfațat din nou privirilor noastre doritoare.

Cetatea minunată, după cum nu spun legendele, a fost întemeiată de păstorul Bucur, pe malurile râului Dâmbovița. O bisericuță mică așezată pe malul drept al râului, pomenește și astăzi numele celui ce este socotit drept întemeietor al Capitalei noastre.

Orașul acesta nu atât de vechi, s'a înfrumusețat, s'a mărit, a ajuns și în multe părți a întrecut cele mai vechi și vestite orașe din streinătate.

Biserici și clădiri mari s'au înălțat ca din povești: străzi largi, bulevard minunate au răsbătut în lung și în lat, monumente de slavă frunțașilor țării, s'au ridicat pe piețele publice spre veșnică pomeneire. Palatul Cotroceni, Palatul Regal, Palatul poștelor, Casa de depuneri, ministerul de externe, de domenii, Cercul militar, Ateneul și atâtea alte palate minuni de construcție, au îmbogățit avuția națională, în scurt timp dând înfațșarea aceia uimitoare și ispititoare a Bucureștilor.

Cetățeni locuitori ai orașului s'au străduit să fie și ei a înăl-

...construind case mari, frumoase, ce pot face cinste ori căror capitale de țări străine. Bulevardul Colțel, Elisabeta, Carol, Calea Victoriei, Parcul Ioanid s'au îndoit de sărbătoare.

...grădinile publice și în piețe au înălțat monumente, gloriilor nemuritoare: Rosetti, Eliade, Lazăr, Mihai Viteazul, V. C. Brătianu, Lahovari și multe altele.

Orașul cel mai însemnat al țării noastre după război a luat înfățișarea celor mai mari capitale de țări străine. Populația s'a înmulțit, culoarea aceia locală s'a îmbogățit, și în locul Bucureștilor de altădată, avem astăzi Bucureștii ce este la fel cu cele mai însemnate orașe din apus.

Oraș bogat, frumos, curat, cu teatre mari, cu grădini publice minunate, cu colțuri frumoase, cu instituții mărețe, plin de viață și veselie, trebuie văzut măcar o singură dată în viața de fie care Român.

Văzându-se comorile noastre naționale, orașele noastre mari, pline de atâta farmec, ne vom învăța să ne iubim și să ne prețuim mai mult țara. Când avem în cuprinsul hotarelor noastre minuni ce întrec streinătatea și când le vom cunoaște frumoșele nu ne vom mai gândi să facem călătorii în țări străine ce nu sunt și nu pot fi mai frumoase decât țara noastră.

Emilian Stănescu

Agricultură. Muncă. Cooperatie.

Cum s'au născut Băncile Populare și Cooperativele în vechiul regat.

În numărul trecut am vorbit despre „Ce sunt cooperativele”, conștient acum cu articolul cu titlul de mai sus.

Vom arăta cum din aceste tovarășii și însoțiri, numite cooperative, prin muncă și desinteresare personală, s'a ajuns a se scutura de jugul economic țaranului nostru din vechiul regat, dându-i în același timp și educație sufletească și culturală.

Károlyi, fostul președinte al republicii ungare, când ne-a vizitat aceste tovarășii, la Comana, județ Vlasca a făcut un discurs în limba franceză, care îl trădă regretul și nădeja „cooperator” Fotin Enescu, în care nu mai conținea ne laudă și a ne proslăvi, zicând, că, și el, înapoiindu-se în țara lui nu va face la fel. Acolo el a vădit tovarășii pentru lucrarea pământului, cari luau cu arenda moștile mari și le lucrau în comun țărani, astfel că țărani înștri, înainte de exproprierea și înpropritierea care se înfăptușe acum, după făgăduială și pilda Marelui Român, M. S. Regele Ferdinand I. au avut pădânt, dacă se organiză în tovarășii.

Și cine ar fi crezut vreodată că din chimurul țaranului nostru, prin aceste tovarășii, va reuși să-și facă un capital la un loc cu depunerile și rezervele sale de Lei 370 milioane?

Cine ar fi crezut vreodată că din aceste tovarășii, numite cooperative și bănci populare, țaranul nostru va fi gata pregătit pentru ziua cea mare a Unirii Neamului nostru?

Acum vreo 20 de ani în Țara noastră, în vechiul regat, țaranul, mai ales, trăia foarte greu. N'avea pământ, n'avea gospodărie cum îi trebuia, n'avea vite, n'avea bani.

Și fiindcă n'avea bani greuțările erau mari. Dacă avea nevoie de vreo sumă de bani, trebuia să se ducă la câncătorul satului, jidovii sau alte nație, sau cărcumorul hră-

păveț și hain, și să-i ceară bani eu împrumut.

Îl dădea cu mare greutate, trebuia să-i aducă, ba găina, ba miel, ba puțina cu brânză, pe lângă că-i lua o dobândă mică, zicea el, „Un ban la franc pe zi”. Dar știți Dv. ce este un ban la franc pe zi, este 360 lei la 100 pe an, nu e așa nimica toată.

Și pentru că avea nevoie săracu, luă și plăția și când era să plătească num mai avea de unde. Și atunci creditorul îi lua vite, îi luă casa, și luă și cemeșa din vatră. Era chiar mai rău decât pe vremea fanariștilor.

Dar oamenii noștri mari nu s'au lăsat.

Au venit cu o lege mare și frumoasă.

Mare, fiindcă spiritul acestei legi era pentru toți și după preceptele și ale Sf. Evangheliei; frumoasă, fiindcă urmarea ridicarea țărânilor noastre, deci înstărirea păturii noastre țărănești.

Și la 28 Martie 1903 parlamentul nostru a votat această lege.

Cum s'a votat această lege băncile populare, cari nu sunt decât cooperative de credit și economie, au început să iasă ca din pământ; și s'au făcut meru ajungând astăzi să fie cam vreo 3.000.

Și să faceau și să fac meru, fiindcă țaranul nostru are bani lui, în satul lui; unde își depune economiile, și unde la nevoie găsește bani cu împrumut cu cel mult 10% pe an; administrația o face el-înșuși, iar întreg beneficiul băncii îl rămâne tot lui. Iată ce sunt băncile populare.

În numărul viitorul vă voi vorbi despre cele lalte feluri de cooperative, și apoi vom trece la cum să lucrează la aceste cooperative.

Aurel I. Lepădatu.

Inspectorul Statului pentru Cooperatia din Transilvania și Banat.

Higiene și creșterea Vitelor.

Hotărât că vitele alcătuiesc una din cele mai însemnate ramuri, ale bogăției noastre naționale. Ființele acestea, pe care bunul Dumnezeu le-a lăsat în preajma și întru folosul omului îi ușurează mult viața și nevoile ei.

În adevăr animalele ne dau, cu încredere:

a) munca, cu care românul rădornă brazdele roditoare ale câmpului;

b) carnea, cu care ne hrănim;

c) lâna, cu care ne îmbrăcăm;

d) apoi laptele, oule, și alte măști, menite toate să-și înlesnească traiul.

Creșterea vitelor este o îndelungă strămoșască a Românilor, pe care-l vedem — în decur-

sul vremurilor — strâns legat de bucata lui de pământ, ca și [de vitele, ce le prăsea. Istoria ne mai arată, că între Tisa, Dunăre și Nistru, poporul avea turme întinse de vite, asupra cărora de multe ori se aruncau prădătorii vechi ca să le cuturească.

Dacă să purcedea vr'un război, românul își încarea la înțelea, familia și avuțul său, își trimitea vitele, oile la munte; iar el rămânea la hotare, spre a-și apără moșia — cum spun legendele — „cu durdă la spinare, călare pe murgul lui”.

Când însă mulțimea dărmănilor l'a răzbit, și a trebuit [să cadă la pace cu unii din ei, cu Turcii, spre a se putea război cu ceilalți — Tatarii, Ungurii, Polonii, Români.

plăteau un peșcheș, al cărui valoare mai însemnată consta în numărul de armăsari moldovenești și epe „tot sirepe”, pe care anual moi le dădeau Turcilor.

Nu că doar aceștia nu ar fi avut vite. Turcii în totdeauna au avut cal renumiți, de soia arăbesc. Dar ei râvniau la ai noștri, din cauza calităților lor.

A dat bunul Dumnezeu însă, că am scapat de acele vremuri grele, de neagră amănire. Azi avem o Românie — pe cât de mare, pe atât de tare — și nu ne mai temem, de soarta celor întâmpinate în trecut.

Care este situația de azi a țării noastre, din punctul de vedere, care ne interesează?

După un crâncen război european și ca o urmare a bolșevizmului, ce mai băntue încă prin unele părți; vitele s'au distrus în mare parte. Țări mari, cum e Franța, sunt nevoite să aducă vite din alte țări îndepărtate, Argentina, Brazilia, spre a-și înlocui pierderile. Zănic sosesc apoi din America vapoare încărcate cu carne, din care se hrănesc populațiile din Europa din Vest.

Cu noi, a vrut „Domnul”, să nu mai avem nevoie de ajutorul altora. Nu numai atât. Dar — după câte știm — noi suntem azi pe continentul european țara cea mai bogată în vite. Ba încă, unele regiuni binecuvântate, cum e Ardealul de pildă, au azi mai multe vite ca în trecut, în vremuri de pace.

Statistica ne spune, că avem în țară, peste 1 milion și jumătate cai, 5 milioane vite bovine, 9 milioane oi, 3 milioane porci etc.

Această avere imenză se cifrează, se socotește la mai multe zeci de miliarde lei.

Cum s'ar putea; și ne scăpăm de numărul vitelor care prisosesc, ca să se facă posibilă creșterea altui contingent nou de vite?

Această problemă a exportului preocupă azi Cercările noastre conducătoare. A rămânea cum suntem azi, ar însemna, să ne înăbușim propria noastră producție, sau-cum se mai zice, — să

„ne înecăm în propria noastră grăsime”.

Căci în natură este o lege: „ca un organ, un organism să funcționeze bine, trebuie ca acesta să se scape la timp, de produsul său de prisos”.

Ca stomacul, bună oară, să fie sănătos, trebuie ca alimentele și tot conținutul lui, să nu se oprească în el, trebuie să circule mai departe. Altfel omul sau animalul se îmbolnăvește. Ca o vacă — altă pildă — să dea lapte mult, trebuie între altele să fie mulsă la timp, spre a descarca ugerul de produsul său, laptele. Altfel vaca se strică la țigă, iar laptele încețoază. Tot așa se întâmplă și cu organismele sociale, cu Statul.

Pentru ca țării noastre să-i mergă bine, trebuie să facem, ca prisosul de vite să circule. Altfel carul statului prinde a scârpi. De sigur, că conducătorii noștri vor găsi calea cea mai folositoare, care ducă la acest scop exportul de vite și ca urmare a acestuia „mărirea valutei”, creșterea valorii leului nostru. Chestiunile care ne interesează pe noi, și care urmează a fi dezbătute cu amănunțime sunt următoarele:

Ce să facem noi, spre a ridica valoarea acestui capital „vite”? Cum să le creștem noi, ce îngrijiri să le dăm, ca să ne fie cât mai rentabile, producându-ne cât mai mult?

Lucrurile acestea se vor vedea — rând pe rând — sub această rubrică a „Higienei și creșterii Vitelor”. De la modul cum ele vor fi înțelese de fie care crescător, de fie care agricultor, atârână buna stare a avuției fie căruia. Iar atunci, când toți se vor pătrunde de ele, Statul nostru va fi mult mai bogat, căci va întrupa în el săteni luminați și cu bună stare. La vreme de răstărite, țara va găsi nu rezărm solid întru apărarea sa. Este un bun patriot acela, care îmblânzindu-și, îmbunătățindu-și vitele sale, sporește averea sa și a Statului.

Cluj, 2 Maiu 1921.

Medic Veterinar G. Nicolau,
Profesor la Academia Agricolă.

Industria casnică

Văpsirea lânnei

(Urmare)

3. Albastru.

Pentru 1 kgr. de lână fierbem timp de jumătate ceas 6 litri de apă cu $\frac{1}{2}$ litru cenuse și 10 gr. săpun de rufe (haine). Lega aceasta o strecurăm într'un vas de pământ și o așezăm la un loc cald; legăm într'o cârpă peatră de brăte (Indigo albastru) și o punem în legie. În fie-care zi, strângem ușor între degete legătura aceasta, timp de 6—7 zile, până când s'a dizolvat (topit) pe înecul toată piatra. În vâpsirea astfel pregătită punem lâna ce vom a o colora și o lăsam iar 6—7 zile, învărtindu-o bine în fiecare zi odată, sau de două ori; astfel vom avea cel mai frumos și mai străluc albastru.

4. Negru.

Pentru 1 kgr. lână fierbem timp de 1 ceas 6 litri apă cu 1 kgr. scoarță de arin negru sau coji verzi de nuc și cu vitriol de fier (vitriol verde, gălțică). Punem lâna înăuntrul o mai lăsam să fiarbă 5 minute, apoi o punem la o parte și lăsam lâna în cerneață până când se răcește de tot, învărtindu-o din când în când. Pe urmă o scoatem și o apăsăm bine în apă rece. Dacă nu e destul de neagră mai înfățișăm cerneața de 2—3 ori adăugând totdeauna alături vitriol de fier. Lână toarsă

să colorează mai ușor, dar pe urmă să toarce mai greu. E mai bine a o văpsi toarsă și a o înmulla de atâtea ori în cerneață până când capătă culoarea ce o dorim.

5. Verde.

Vopsim întâi lâna galben auriu, după cum am arătat mai sus, o lăsam să se svină nițel, apoi o punem în vâpsirea albastru în care nu mai trebuie să stea 6—7 zile, ci numai atât până când vom avea un verde destul de închis.

6. Violet.

Culoarea violetă cu deosebitele ei înfățișări profirite, înălțate, vântă, născută (vântat foarte înțunecat) se poate face tot ca și verdele înmullând în albastru și pe urmă în roșu, sau întors.

7. Alb.

Dacă nu ni se potrivește culoarea albă firească a lânnei, ci vom să o avem albă ca varul o putem albi frecându-o bine cu un terciu subțire făcut din $\frac{1}{2}$ kgr. prav de aretă topit în apă de rău. Se mai poate schimba culoarea puțin galbenă dela fire a lânnei, prin înmuiere într'o zeamă subțire de albastru (scoarță albastră).

Cele șapte colori arătate mai sus pot fi socotite ca temekul meșteșugului văpsitoriei. Bine înțeleș, și meșteșugul acesta ca oricare altul cere îndemănare care însă se câștigă prea ușor prin deprindere. Potrivirea culoriilor de deschise sau de întunecate, de asemenea amestecul lor cu deosebite adaosuri dacă vom să bată nițel într'o altă față, se învață de asemenea tot prin deprindere.

Nici odată să nu îmbăiăm lâna, până nu facem o probă, lăsam-o să se usuce. Dacă proba prinde și culoarea e bună se poate pune toată lâna. Culoarea va prinde mai tare dacă se va înmulla în mai multe rânduri sau se va lăsa lâna se stea vreme mai lungă în vâpsirea sa.

Se vâpșește mai bine lâna toarsă, sau pânza (stofa) de lână. Trebuie să băgăm de seamă însă, ce lâna se fie curată, fără prav, fără grăsime, sudori sau alte pete.

De asemenea și vasele precum și materiile de văpsit se fie curate.

Ca să fim siguri de curățenia lânnei e bine să o spălăm înainte de văpsire cu apă și cu săpun și să o înmulla într'o baie de aburi fierbinți atârânănd-o pe un stativ sau pe un băț de asupra unui vas pus la foc, acoperind lâna cu un cearsaf (lepedeu) care se atârne peste pereții vasului pentru ca aburii se nu se risipească fără folos în aer. Lâna, care a fost lucrată cu pucioasă trebuie spalată cu leșie de sodă, în care se pune și acid sulfuric sntbiat nițor.

Lâna ce o avem în casă, dacă o știm curată, nu are nevoie de aceste spălături, cari trebuiesc făcute mai ales dacă vom să văpsim pânza de lână cumpărată din prăvălii, sau chiar pânza care a fost purtată.

O pânză deja văpsită, să nu se vâpșească a doua oară numai după ce se face proba cuvenită. De asemenea să se ia seama dacă e pânza de lână curată sau este amestecată cu bumbac; fiindcă nu toate vâpselile prind la fel, la lână ca și la bumbac și poate să iasă culoarea împeștrită. Deosebirea dintre lână și bumbac facem prin ardere, având grijă să luăm fire atât din băteală cât și din urzeală.

Toate vâpselile arătate sub punctele 1—7 sunt cu deosebire potrivite pentru lână. Dar se poate să aveți nevoie și de alte amestecuri și trebuie să știți că deși lâna primește mai bine vâpselile de ori ce fel, decât alte ștofe, pânzi, pânzeturi, stambe, totusi pentru unele vâpseli e nevoie, ca lâna se fie pregătită de mai înainte printr'o murătură (Beiz, prav). Cea mai potrivită se face cu acid (piatră de vin) singur, sau amestecat cu vitriol de fier, sau cu alaun (cunâfaie).

Femeile cari vor avea tragere de inimă și îndemănare pentru a putea lucra cu folos după învățăturile de mai sus, ar putea să-și facă din meșteșugul văpsirii lânnei o industrie casnică, bănoasă și din cele mai ușoare, care nu le-ar împiedeca de a-și vedea și de alte treburi.

Cluj.

Elena Bolcaș,

Citiți gazeta Voastră

„CULTURA POPORULUI”

ea va fi cel mai bun prieten al Vostru și la neazuri și la bucurii.

Acei ce răspândesc Ziarul Cultura Poporului împlinesc o datorie de buni Români

CRONICA SAPTAMANEI

Improprietărea țăranilor în Ardeal.

Înainte de sărbătoarea Paștelui Senatul, adică sfatul bătrînilor Țării, a votat și aprobat legea împărțirii pământului la țăranii din Ardeal, fără deosebire de credință și neam. Legea aceasta s'a votat de către toți în unire și numai pentru glasuri au fost contra ei. Astfel dupăcum în Basarabia țăranii se găsesc în stăpânirea ogoarelor lor, dupăcum în Regatul vechiu țăranii stăpânesc acum jumătate din pământurile făgăduite de Rege și împărțirea ogoarelor urmează, tot astfel în Ardeal, dupăce și Camera deputaților va vota legiuirea acum după Sfințele Sărbători, ogoarele pe cari țăranii le stăpânesc azi prin arendările silite și încă altele noi acolo unde va fi nevoie, se vor împărți tuturor.

Țăranii din Ardeal au fost luminați, iubitori de țară și neam așteptând cu răbdare această legiuire și necrezând cuvintelor streinilor ce voiau să-i îndemne la rău înșelându-i că moșiile nu se vor împărți. Azi răsplata cumințeniei lor vine, pământurile intră în stăpânirea lor și prin muncă înțeleaptă vor deveni bogați într-o țară bogată. Ardealul în care până mai ieri sub stăpânirea magnaților și țăranul ungar și cel român răbdau același jug, azi dezrobot, poate propăși pământurile fiind ale acelora cari din moși strămoși le lucrează.

Lucrările improprietărei, cari vor începe curând, vor fi conduse de oameni cu dragoste de țară și știință ce vor căuta să împacă interesele tuturor sătenilor dând pre cădere acelora pe cari războiul i-a făcut neputincioși, văduvelor și orfanilor. Țăranii vor aștepta cu răbdare și odată în stăpânirea pe veci de veci a ogoarelor, vor ști să le muncască pentruca ei, familiile lor și țara să prospereze.

Regularea cheltuelilor și veniturilor țărei.

Adunarea deputaților, va începe curând după Paști în primile zile de întrunire discutarea proiectelor de buget și reformă financiară adică ale cheltuelilor și veniturilor statului și ale noului fel de dări și biruri, pe cari le-a plănuit ministrul de Finanțe Titulescu un om priceput în nevoile țării.

Budgetul, adică alcătuirea pe-un an a veniturilor și cheltuelilor ajunge la cinci miliarde Lei deci cinci mii de milioane. Pentru ca țara să nu cheltuiască mai mult decât poate strânge din dări, ministrul s'a silit să facă economii tăind din risipa ce se urma cu banii statului. El a făcut astfel ca venitul . . . să ajungă cheltuelilor ne mai adăugând astfel

țara datorii noi cari sunt periculoase pentru o bună gospodărie după cum fiecare știe.

Pentruca dările să nu apese asupra poporului el a împus mult pe acei ce s'au îmbogățit din războiu, pe cei cu dare de mână și pe acei cari câștigă mult din afaceri. Sfatul țării va hotărî dacă planul lui e bun și-l va schimba acolo unde nu va fi drept. Astfel se va alcătui în curând dări egale pentru toate ținuturile României Mari, ne mai fiind mai multe feluri de biruri, după cum sunt azi lăsate de vechii stăpânitori.

În Ardeal, după noile plănuiri, dările vor fi mai mici ca azi, pentru pământ, pentru industrii și comerț, spre mulțumirea tuturor.

Când Adunările țării vor vota plănuirile ministrului Titulescu, vom arăta pe înțelesul poporului cari sunt dările și cât trebuie să plătească gospodarii.

Exportul vitelor din Ardeal.

Cu venirea primăverii gospodăriile sătești din Ardeal s'au găsit cu un însemnat număr de vite peste trebuințele lor. Din cauza lipsei mijloacelor de călătorie, neavând vagoane de drum de fer nici târguri bune în apropiere, țăranii dau pe nimic aceste vite unor negustori necinstiți cari le vând cu prețuri mari trecându-le pe furie prin contrabandă în Ungaria.

Pentru aceasta mulți țăranii au cerut deplina libertate a exportului adică a vinderii peste graniță în Ungaria a vitelor spre a putea obține prețuri bune și a scăpa de animalele ce nu le pot hrăni în pășunile lor. Nu știm aceia ce va hotărî stăpânirea care desigur va căuta să îngrijească de interesele gospodăriilor țărești. Țărănimea ardeleană trebuie însă să cunoască faptul că în Basarabia și Regatul vechiu se simțe mare nevoie de vite atât pentru tăiere cât și de muncă. La târgurile a se țin acolo se dau prețuri între 10.000—20.000 Lei pentru o păreche de boi și așa chiar nu se găsesc. Deci după cum se pot îmbunătăți transporturile spre Ungaria și se pot da vagoane pentru aceea fără dușmană nouă, s'ar găsi, credem noi mai repede vagoane pentru România veche săcătuită de nemți și bulgari în timpul războiului pentru libertatea neamului. Țărănimea din Ardeal, precum și proprietarii ce cu prios de vite trebuie să vie mai întâi în ajutorul fraților din Regat cari au nevoie de ele pentru cultivarea ogoarelor lor și să ceară vagoane și pentru vechiul Regat. Astfel se va întări neamul și se va face și o bună afacere pentru vânzătorii de vite din Ardeal.

De peste granițe.

Germania care — dupăce a fost bătută în război pe care l'a început — primise prin pacea încheiată să plătească țărilor învingătoare o dreaptă despăgubire pentru răul făcut, vrea azi să scape de îndatoririle luate și să nu mai dea nimic Aliaților, între cari suntem și noi. Astfel Franța n'are bani pentru repararea ținuturilor ruinate de armatele germane după cum și noi nu putem să luăm cele 3 miliarde ce ne sunt datorite.

Aliații s'au hotărît să silească Germania la plata datoritiilor. Pentru aceasta au ocupat o parte din ținuturi și a împus o taxă pe mărfurile germane cari trec granițele. Germania în fața acestor măsuri a făcut noi cereri pentru începerea tratărilor. Dar ceia ce vrea să dea este lucru atât de neînsemnat în cât Aliații au hotărît să nu primească și au convocat un sfat al conducătorilor numit „Consiliul suprem” care va hotărî asupra măsurilor de luat.

În Anglia de mult este o neînțelegere între minerii adică lucrătorii din minele de cărbuni și proprietarii minelor cari au trebuit să scadă salariile pentru a efteni cărbu-

nele englez ce nu se mai vindea în străinătate fiind prea scump. Muncitorii au încetat lucrul de unii au lăsat în în părăsire pompele ce scoteau apa din ele, astfel că multe s'au nădat, fapt foarte rău căci dărâmandu-se toate lucrările, la sfârșitul certei cu patronii, muncitorii nu mai au unde să lucreze și deci tot ei suferă.

Lucrătorii dela căile ferate și alții s'au unit cu cei dela mine, dar văzând apoi că acestia vor să facă tulburări politice și nu caută să câștige un salariu mai mare, i-au părăsit.

Azi cea mai mare parte din minerii au înțeles că micșorarea salariilor trebuincioasă căci numai astfel cărbunele se poate vinde în străinătate. Ei au primit cererile patronilor și lucrul s'a reluat în unele părți și se continuă pe fiecare zi.

Această grevă, adică încetare de lucru, a fost una din cele mai mari din Anglia și sfârșitul ei arată cât de înțelept e muncitorul englez care înțelege să-și apere în liniște drepturile și să îndepărteze pe acei ce urmăresc tulburări politice sau înșelaciunea înteresele muncitorești.

Bucium.

CRONICA AGRICOLĂ

La câmp: Se grăpează sămănăturile de toamnă; continuă cu semănatul porumbului, sfeclii cartofilor, inului cânepii. Plivește sămănăturile de buruieni în special de pământ. În măsuri împotriva ciorilor, cari pricinuesc mari pagube sămănăturilor de primăvară, în special porumbului și celor semănate cu mașina în rânduri.

În plantații. Se continuă cu aranjarea gradinei de legume și flori. Răsădește în straturi plantele cari s'au dezvoltat bine în răsadnite: varză de toamnă, ceapă guli, seamnă deadreptul în straturi; ridichi de lună, linte, măcriș, spanac, castraveți, dovleci, pepeni galleani, pepeni verzi și fasole. La sfârșitul lunii se începe răsăditul pe loc cu prima serie de pătlăgele roșii și ardei; se rup stolonii la fragițe sapă și se pune un strat de pere pe sub foi, se rădesc legumele cari au răsărit prea des. Continuă se sapa și să răsădiască plantele cari au pierit de frig, se plivesc și se udă sămănăturile. Se plantează în gradinița de flori, pausele, păraluțe, rumânița, nicșunțele și garoafe; se seamană pe răzor: călțunași, gura leului, verbine, craițe, resede, micsandre etc. Se plantează trandafirii cari au iernat în ghivece.

În grădina de pomi. Se curăță pomii de omizile, cari au înviat; se cercetează pomii tunși și se ung rânile cu păcură. Pe timp secetos se udă pomii plantați decurând. Continuă altoirea în coajă. Altoeste piersici, zarzării. Catre sfârșitul lunii începe altoirea în ochi crescând și în despăcură. Tăe crăcile, cari prezintă scorjitură și le arde. Se cercetează legăturile și tutorii pomilor noi plantați; se observează creșterea fâstarilor eșiți din altui făcuți în toamnă și se leagă da cep sau de tutur.

În vie continuă cu săpatul, tăitul și arăcitul viei. Se aprovizionează cu substanțele și aparatele necesare pentru combaterea bo-

lelor (var, piatră vânată, nucleasă, stropitori). Dacă a dat frunza, către sfârșitul lunii stropește via contra manei cu o soluție de piatră vânată; prima stropitură 1 kgr. piatră vânată la 100 litri apă. Face grămețioare de baligar în vie pe cari le aprinde des de dimineața pentru a apăra via împotriva frigului.

Cultivatorii de tutun. Observează răsăditele dacă sămânța a răsărit bine; dacă nu apoi seamănă sămânța încolțită; udă dimineața plantuțele răsărite și le plivesc presărându-se pământ mărunțit și amestecat cu nisip după fie care plivit.

În ograda. Plugarul acrisește bine și văruește grăjdurile rămase goale prin scoaterea vitelor la pășune. Obicnuiește vitele încetul cu încetul la iarba și nutrețuri verzi dându-le în fiecare dimineață înainte de ale scoate la pășune — pae de orz, sau alt nutreț uscat pentru a evita diareele și meteorizăziunile (umflarea vitelor). Continuă monta epelor, castrăz armasarit, taurii și vierii.

C. M.

Rugăm pe iubiiții noștri plugari să se adreseze la „Cronicarul agricol” al foii în orice chestiune ce privește plugăria. Ori ce întrebare va primi răspunsul ei prin această foaie.

CONSPONDENTE DIN ȚARĂ

Gazeta noastră ținând cu ori ce chip să fie foaia întregului popor Românesc, va publica în această coloană, toate părerile și toate propunerile ce ne vor fi făcute de cititorii noștri.

Superstiții românești

Superstiții sau credințe deșarte există la toate popoarele. Dintre acestea unele sunt nevinovate, altele însă sunt în mod hotărât periculoase și astfel e o dator comună a noastră să căutăm să le explicăm și a le stărpi.

În rubrica de față ne vom ocupa de credințele deșarte, observate la poporul nostru.

1. Eram la săzătoare, era o seară întunecoasă ploioasă din luna Decembrie.

La orele 10 se prinse în rămășag Ion a văcarului cu Vasilică Mariei — ambii flăcăi gata de umblat la horă — care din doi aducă din cimiter năframuța (băta) de pe crucea lui Nicolae Ușu, flăcău mort anul trecut, ca era în dragoște cu Lucreția Ilie. Acest rămășag avea de scop să câștige inima Lucreției, cernit de jale după Nicolae.

Pentru acest fapt, plin de curaj se legă Vasilică a Mariei, care în inunerecul beznă piecă singur în cimitir. Toată calea, până la cimitir și îndărăt nu era mai lungă de 1200 de pași, totuși a trecut miezul nopții și Vasilică încă nu era sosit; au mers oamenii din săzătoare de l-au adus acasă, înghețate de jumătate. Iată ce s'a întâmplat:

Vasilică știa drumul sigur până la mormântul lui Nicolae. A mers cu inima în dinți până la mormânt, a rupt năframuța, de pe cruce pe care s'a legat să o aducă acasă și pornește cu groază în spre ieșirea din cimitir. Se împiedică la primii pași de vreo cruce ruptă de lângă un mormânt și cadu cu fața la pământ.

Până aici e toată istoria adevărată iar acum urmează ceia ce nim noi credință deșartă.

Sătenii susțin sus și tare, că Nicolae ieșit din mormânt s'a aruncat asupra lui Vasilică și l'a înțrânit cu fața la pământ până la miezul nopții, când cântă cocoșii.

Însuși Vasilică crede aceasta fiindcă așa vorbește tot satul. Vasilică, mai înainte leior voinic și plin de curaj, a trecut prin o spaimă de nedescris, căci credea și crede că la prins Nicolae. Boala aceasta s'a dezvoltat zi de zi într-o frică și de frunză și de iarba rică care ce îl stăpânește la tot pasul, uneori se îngrozește de ceva în așa măsură, că ametește.

Singurul leac contra acestei boale ar fi fost acela ca cineva cu vorbă înțeleptă să-l fi încredințat numai decât, din ziua primă, că el s'a împedecat de ceva și că morții n'au nimica cu cei vii decât amintirea care trebuie să le o păstrăm cu sfințenie.

Sătenii e bine să știe și aceia că a te atinge de morminte ori ziua ori noaptea, cu scopul de a le ruina ori de a înstreina lucrurile cari aparțin mormântului, nu e lucru creștinesc deci nici românesc.

Domide.

MURCA CERERI ȘI OFERTE

Gazeta noastră sprijinită cu drag pe toți muncitorii cinstiți și liniștiți le stă în ajutor spre a găsi totdeauna de lucru. Muncitorii de toate breșele, când caută locuri prin ateliere și fabrici, ori servicii, ne vor scrie cartă cu numele lor, cu adresa deslușită, arătând meseria și plata ce o cer. Noi vom tipări cererile acestea fără plată. Tot în această coloană, vom publica și cererile făcute de fabrici, ateliere sau patroni pentru muncitorii ce le sânt de lipsă.

INFORMATIUNI

Sărbătorind înalta Onoare, căută gazetei noastre de bună și iubita noastră Regină. Ziarul nostru apare în acest număr în douăsprezece pagini.

Tara noastră răsplătește, munca devotamentului și împlinirea datoriei. Vineri 28 Aprilie 1921, în localul Cazărmei Sergenților de Oraș din Cluj s'a sărbătorit în prezența Autorităților decoraerea bravilor sergenți de oraș din Cluj ce și-au împlinit datoria lor cu vrednicie și tragere de inimă. În prezența Domnilor: Teodor Mihaly Președintele Comisiunii de Unificare, Pop Primarul Orașului, I. Cosma Procuror General, M. Balsam Substitut de Procuror General, S. Căpescu Prim. Procuror, Marin Stefanescu profesor Universitar, Pilat prefect regional, Popovici prefectul poliției, S. Pop comandantul Sergenților de oraș Dl. C. Tănăsescu Director General la Interne, a așezat pe pieptul bravilor sergenți de oraș, medalia Serviciul Credincios.

Bravii și fericții slujbași cari vor fi pildă tuturilor aceloră ce și fac datoria, sunt următorii. Decorați cu Serviciul Credincios Clasa I. Sergenți revizori: Epure Gavrilă, Choși Teodor, Coentiu Ioan, Hossu Ioan.

Sergenți majori: Caprariu Alex, Puscașu Vasile, Baros Ioan, Bărbuța George, Bene George, Sărbău Petru, Moldovan Ioan.

Decorați cu Serviciul Credincios Clasa II.

Sergenți de oraș: Demian Ilie, Esi Josif, Rusu Ioan, Lungu Ilie, Lungu Simion, Baluns Nicolae, Vezec Dumitru, Mesaros Ioan, Cosma Ioan III., Ciorean Alex I., Blag Ioan, Cosma Petru, Alta Vasile, Maier Ioan, Banica Vasile, Budean Vasile, Chiorean Ioan, Chiorean Josif, Petean Ioan, Chisu Vasile, Chiorean Cornel, Ghita Simion, Petruca Ioan, Maier Vasile, Hasman Grigore, Malinas George, Pănciu Grigore, Mescu Ioan, Beldiu Ioan, Pop Ioan II, Meghin Demian, Manu Teodor, Recesanu Vasile.

Întăiu Maiu. Această zi este dată de muncitorii din toată lumea sărbătoarea muncii. Anul acesta însă socialdemocrații, adică acea grupare care voește îmbunătățirea stărei muncitorime prin învățatură și liniște în pace; nu a luat parte în București la adunările și sărbătorile bolșevicilor cari, ca totdeauna caută prin tulburări și sânge să facă stăpânii muncitorime pe niște înstreinați.

Bolșevicii au fost lăsași astfel singuri și s'a văzut că cea mai mare parte din ei sunt străini de neam.

Unirea Bisericii. Sfânta noastră Biserică Ortodoxă se găsește din cauza stăpânirilor trecute ale streinilor despărțită în mai mult părți sub diferite legiuri, astfel cum le-au lăsat vechii stăpânitori. Pentru unirea tuturor acestor părți s'a hotărât adunarea unui mare sfat bisericesc cu delegații tuturor parturilor românești. Acest sfat numit „Constiuanta bisericească”, va hotărî o nouă legiure pentru întregă Biserică Ortodoxă a României-Mari.

Pregătirile pentru această mare adunare se fac acum la București, după cum a hotărât Sfântul Sinod și s'au încredințat unui sfat mai restrâns care se întrunește pentru prima oară la 24 Maiu.

Valoarea leului. Fiecare știe că scumpirea mărfurilor și deci a vieții se datorește în mare parte scăderii prețului leului în țările streine. Astfel pe când înainte de războiu se dădea în Franța un

franc francez pentru un leu românesc; acum ajunsese să nu se mai dea pe un leu românesc decât 18 centime adică 18 bani parale franceze.

Prin muncă în fabrici și la câmp, prin economie și chibzuiață această scădere a leului se poate îndrepta. Așa acum a ajuns leul să fie prețuit la Paris între 21—26 centime, adică 21—26 bani francezi și, dacă Dumnezeu va da bucate bune el se va urca și mai mult, evidențindu-se astfel viața, putând cumpăra în țările streine toate uneltele și mărfurile de cari avem nevoie cu un preț mai mic.

Ticăloșiile bolșevice. După ce toți muncitorii cinstiți și cu dragoste de țară au gonit din rândurile lor pe bolșevicii sămănători de crime și tulburări; acestia ca să se răzbune voiesc, să omoare oamenii cinstiți. Așa niște bolșevici veniți de peste Nistru cu așezat o bombă pe calea ferată dela Bender care din fericire a asvârât în aer sinele mai înainte de trecerea trenului, încât aceste oprindu-se la timp a scăpat. Altfel o mulțime de vieți nevinovote de muncitori, țărani, negustori, femei și copii cari se găseau în tren ar fi fost pierdute; mulți ar fi rămas școlioși, mulți orfanii și multe văduve!... Iată fericirea pe cari voiesc s'a samene bolșevicii în lume...

În Basarabia la Chișinău a fost așezat în scaun cu sărbătoarea cavenită în ziua de Sfintele Paști Arhiepiscopul Gurie.

Statele-Unite ale Americii cu cerut guvernului român o arătare asupra circulației noastre monetare, adică asupra banilor românești cari se găssc în țară sau peste hotare. Această veste este în legătură cu afacerile de negustorie ce voiesc să le aibă America cu noi.

Trimișii Ceho-Slovaciei cari au făcut la București o conoenție de negustorie cu România s'au lators înapoi în țara lor.

La București în „Parcul Carol” o grădină mare în care s'a făcut Expoziția în anul 1906 și unde se găsește mai multe palate frumoase și un muzeu, — se va începe în lunie un *târg de probe*, în care agricultorii și fabricanții vor putea arăta mărfurile și produsele lor, pentru ale cunoaște și streinii și Românii de pretutindenii.

Astfel afacerile tuturor vor crește spre binele țării.

Ziarele dela București vestesc că în urma hotărârii luată de guvernul român pentru punerea unei dări de cincizeci Lei pentru o sută asupra mărfurilor ce vin din Germania, ca măsură pentru silirea Germaniei să plătească pagubele de războiu făcute țării întovărășite în război cu noi, această țară a oprit orice trimitere de mărfuri și produse în România.

Păgubiiilor de războiu, guvernul e hotărât să le dea până la venirea despăgubirilor datorite de germani o parte din banii ce sunt datorăși Astfel se crede că până la 5000 Lei, pagubele se vor plăti în întregul lor, dela această sumă înainte se va plăti însă numai câte o parte, după felul pagubei.

M. S. a. Regele va vizita în curând Basarabia și Bucovina iar A. S. Regală Principele Carol va vizita orașul Iași.

Paștile în București. Sfintele Paști au fost prăznuite cu cea mai mare pompă în capitala Țării noastre. În Vinerea Patimilor M. Sa., Regele Ferdinand, urmat de curtea regală s'a dus la Mitropolie, unde a luat parte

la slujba Prohodului. Sfânta slujbă a săvârșit-o Mitropolitul primat. De față erau toți 2-nii ministri, generali și detașamente din toate regimentele Bucureștilor. Sâmbătă noaptea la ora 12 M. Sa a luat parte la sfânta slujbă a hrivierii. În momentul, când Mitropolitul Primat a rostit cuvintele „Hristos a hrivat” tănurile depe Dealul Spirei au început a trage cele 101 lovituri. La sfârșitul slujbei M. Sa. Regele a luat în mână sf. Cruce, la care s'au închinat toți cei de astă.

Din Dobrogea. Fîndcă bulzării nu se sfîesc a trimite peste graniță, bande de comitassi, cari intrînd în sate fînesc pe locuitori, comandamentul corpului 5 armată a ordonat starea de asediu în cadăter (partea de miază zi a Dobrogei).

Ministru român în Italia. Ministrul nostru de externe d. Take Ionescu a plecat la Venetia pentru a lua parte la marile serbări ce se vor ținea în toată Italia. Studenții și profesorii români, cari au plecat să ia parte tot la aceste serbări au fost primiți cu multă însuflețire la Roma.

Învățați Români decorați de Francozi. Mare cinste mi-a făcut guvernul francez, futuror Românilor, dar mai vărtos Universității (școala cea mare) din Cluj. A trimis pe ministrul său dela București să decoreze pe câțiva din învățații noștri. Doi dintre dînșii domni V. Dimitriu, președintele Culturii Poporului și d. Sextil Puscariu au primit decorația „Legiunea de onoare” cea mai mare cinste ce se dă numai celor mai renumiți oameni din lume. Alți patru domni profesori: G. Bogdan Duică și Calagoreanu, Maria Stefanescu și G. Opreșcu au fost decorați asemenea cu câte-o mare decorație. Ne putem simți fericii că avem oameni cari sunt cunoscuți și pretuiți chiar de Francozi, cari merg în fruntea popoarelor prin cultura lor neîntrecută...

Vagoana de clasa a patra. La trenurile mixte s'au așezat vagoane de clasa patra, pe cari călătoria este mai ieftină.

Cât trebuie să plătească Germania Franței. Partea de despăgubiri cu care e datoare Germania Franței în urma stricăciunilor ce a făcut ea în curs de patru ani, în partea de miază noaptea a Franței, este de 226 de miliarde (un miliard e o mie de milioane).

Monument eroilor. Din Odobesti ne scrie un prieten al gazetei: Aici se fac pregătiri mari pentru ziua de 8 Maiu. Atunci se va desvâli în piața orașului un monument ridicat în amintirea eroilor din Odobesti, morți în războiul pentru întregirea neamului (anii 1916—19). Tot în această zi se vor aduce și înmormânta cu mare paradă militară osămintele a doi sergenți eroi: Nicolae V. Ionță și Pamfil C. Mîstolea, morți în luptele dela Muncel și Mărășesti.

O sută de ani dela moartea lui Napoleon Bonaparte. În 5 Maiu se împlinesc 100 de ani dela moartea celui mai vestit general al Francezilor: Napoleon Bonaparte. Francezii fac peșăgiri mari pentru a-i păzui după vrednicie amintirea. În toate bisericile se va face câte-o slujbă. În fața mormântului lui Napoleon, acoperit cu flori, va vorbi soldaților invalizi însuși mareșalul Foch, învingătorul Nemților în războiul de douăzeci și doi ani.

Ungaria apuseană. În sfatul de pace dela Trianon (Franța

s'a hotărât ca Ungaria apuseană să se dea Austriei, fîndcă locuitorii ei sunt nemți. Ungurii s'au căsnit să amâne trecerea acestei părți de țară sub stăpînirea Austriei. Alții noștri s'au hotărât acum să ocupe ei acest ținut și să-l dea Austriei căreia i se cuvine, după dreptate. Așa că Ungurii în loc să mai câștige ceva, pierd tot mai mult din țara, pe care au stăpânit-o — pe nedreptul — mai bine de o mie de ani.

Răscoală în Albania. Albanezii s'au răscolat împotriva Grecilor. În orașul Janina au fost omorîți peste 300 de Greci. Guvernul grecesc a trimis rușii, cari să înăbuse răscoala.

Sosirea în țară a Principeiului nostru mostenitor. Aștepta Sa Principele Carol — după cum ne vestește o telegramă din București — va sosi la Constanța, cu soția sa Elena — în ziua de sâmbătă 7 Maiu. Duminică în orele 11 va sosi cu tren special în capitală. La gară îl va aștepta familia regală, toți ministrii români și streinii ce se găsește în București. Parada va face-o regimentul vîntătorilor de munte, al căror comandant este Al-tota Sa. De aici vor merge la Mitropolie, unde se va face o slujbă sfântă. La Palat Alretă sa va primi urările de bine ale ministrilor, armatei și a studențimei.

Praznicul dela 10 Maiu. În toată țara se fac mari pregătiri pentru praznicul zăei de 10 Maiu însemnată pentru că atunci s'a făcut neafirmarea României — după războiul gloriuos din 1877—78 — de sub puterea Turcilor.

Urări de bine. Toți ministri străini din București, cari sunt pe lângă guvernul nostru, ca să apere drepturile țării lor, au prezentat Majestății sale Regale urări de bine, din prilejul sărbătorilor sf. Paști. Între aceste ministri a fost și ministrul Ungurilor la București Török.

Pacea între unguri și Români. Pacea dintre Români și unguri, încheiată la Trianon în cranta, a fost primită și întărită n de Anglia și Franța. Ungurii tădăjduiau că se va aduce ceva îmbunătățire în folosul lor. Așteptarea le-a fost zădărnica. Toată lumea vede, că dreptatea este de partea noastră. Și atunci ungurii se frământă numai lăzadar.

O povată românească: Pe toți, cari vorbesc împotriva Regelui, Țării și Neamului românesc, spuneți-i slujbașilor români — jandarmilor sau secretarilor comunali, ca să se știe cine sunt cei ce vreau să Vă în venineze sufletele voastre bune.

De vorbă cu colitorii noștri

E. V. Am văzut și ne-am minunat Socotca că ne vom strădui cu totul să îndepărtăm de la noi, tot ceea ce ne aminteste stăpînirea streină. Socotcam că în nici un chip și nici-meni, nu va mai pomeni nici cele bune, nici cele rele, înscrute atîta amar de ani.

Și dacă s'ar fi întamplat ca vre un om în necazurile lui mărunte să mai aminteașcă vremea lobăgiei, l-am fi bătut pornirea, fîndcă primenirea colitorilor, deprinderilor personale — face mai cu încetul.

Dar în țara noastră, autoritatea noastră, după atîta vreme de la izbîndirea visului nostru, justiția țării să mai scrie în Ungurește nu am fi crezut nici odată. Am văzut cităția domnitate, prin care erezi chemat la judecată, cităție în care sta scris uegru pe alb vorbe neînțelese, vorbe streine printre care sfîos și tremurat lughesnit într'un colțisor se afla și numele Domniei tale Româneșc.

Ai dreptate. Bine ai făcut că nu ai răspuns chemării și mai bine făceai dacă nu primeai cităția scrisă în un-

gurește de o autoritate judecătorească Românească.

Vo toți cari veți primi de la autoritățile țării hîrtii scrise în altă limbă de cît limba voastră Românească, nu le primiți, întoarceți-le unde au venit, ca aceia ce mînuiește pînea noastră în slujbile țării, să învețe limba românească singura limbă de stat și oficială.

Pentru motive rău înțelese de economie, spre a nu se mai tipări imprimare, folosindu-se imprimare ungurești când țara a făcut sacrificii de miliarde, se face cel mai mare rău țării și neamului nostru.

Fil liniștit Domnule E. V. am adus cazul la cunoștința Domnului Procuror General ce va lua măsuri de îndreptare.

V. C. De, așa este. Stă scris negru pe alb, în chear frumos, cu ziua, cu luna, cu anul „Koloșvar” și al primit dumeata scrișoarea asta, aici în Clujul Româneșc de la poșta Românească? Nu credeam omul lui Dumnezeu. Bînuisem că va fi vre-o scrișoare vechi cu anii de zile în urmă, când Clujul era „Koloșvar” și când bietului Român nici carte românească nu-i purta poșta Ungurească. Dar scrișoarea e proaspătă, trimisă de fratele tău din Brașov, tot din cuprînsul Româneșc în Cluj, de poșta Românească cu timbre românești.

Și cu toate aceste pe stampilă scrie: „Koloșvar” și „Koloșvar” a murit de mult, de atîncea când armatele biruitoare ale Regatului, au rupt lanțul robiei fraților din Ardeal. Cum, nu ne-am învrednicit încă după atîtea ani, să ne învățăm slujbașii noștri că Clujul este Cluj și nu am găsit în visteria țării ori cît de seltă ar fi ea, un gologan să ne facem peceții românești?

Nu se poate bunul nostru prieten ce ne scrii cu atîta durere în suflet. Vre-un slujbaș al poștei trebuie să fi făcut vre-o gîmă cu Dumeata, dezgropînd din groza în care au fost înmormântate stampilile poștei Ungurești, una din ele, să te încerce, să glumească cu D-ta.

Autoritățile Românești, ne este peste puterile noastre să credem, că ar mai putea folosi stampile și imprimarele Ungurești.

De altfel am reclamat cele înămplăte aceloră ce sînt chemași să privilegheze ca nimic din demnitatea noastră națională și de stat, să nu se știrbească.

Secretariatul Redacției.

Posta redacției

Zevedei Sucacia — Nu fi supărat. Nu vom publica rîndurile domniei tale. Când copiezi, fie din cărțile neatenști fie din cele Ungurești, este cinstit să nu te înpănezi cu munca altora, și să ne arăți isvorul muncii tale pentru care ai grije să ceri plată.

Varvara Golașu — Ei bine să ascuți sfatul tată lui Domnietate. Ne scrii că poezia ai scriso pe furis și nu fi priusă de părinții „ce nu te înțeleg și nu te apreciază”. Și noi te îndemnăm să te străduiești și învățînd gospodăria spre folosul țării și al familiei Domnietate vâ fi mai mare de cît ai dobîndit prin scrisul „Dragostei nefericite”.

Patrafir Bonciu — Prietene Bonciu, mîndru este ardeșorul ce ne-ai trimis. Tare mîndru „tăre” nu este pentru noi. Mulți au fost viteji în neamul Româneșc, pomelnicul lor este mare și ne bucurăm când auzim de isprăvile minunate a le feciorilor noștri. Te credem pe cuvînt, și nu nesocotim meritele neamului domnietate. Dar bine frate, socotești că în țara Românească numai neamul Patrafireștilor și neamul vitejilor ce au mormînturi în făptuirea visului nostru de aur? Are grije istoria să înscrie pe fie care acolo unde se cuvine.

Victor Roata — În numerile viitoare. **Ștefan Hieștu** — Vă mulțumim, se va publica în rînd.

Bran Sultoa — Gazeta noastră este scrisă pentru întregul popor Româneșc. Gîndul nostru este să ne facem înțeleși de întregul neam. De aceea am hotărît să nu scriem gazeta în „jargon”. Poza noastră nu poate fi regionalistă. Căutați expresii mai fericite. Limba Românească este mult mai bogată de cîm socotești și lupta noastră se dă îndărjita pentru unificarea graului și curățirea vorbirei de cuvintele cu înțeles regional ori local.

Lența Cătălin — Poezia nu. Cum se creșc pușorii de răz, da. În numerile viitoare.

Ștefan Casu — Nu vom face pomelnic cu ziarele sau revistele Românești toate fiind deși cu mijloace deosebite — spre binele și folosul țării.

Celorlăți în numerile viitoare.

Secretariatul de Redacție

BANCA NAȚIUNEI

SOCIETATE ANONIMA

CAPITAL SI REZERVE LEI 175.000.000

BUCUREȘTI

CALEA VICTORIEI 98 (Piata Palatului Regal)

BANCI AFILIATE: LONDRA, PARIS, MILANO, VIENA, BRUENN (Cehoslovacia) etc. cum și în principalele orașe din țară

Execută orice operațiuni de Bancă în general. — Scont. — Avansuri pe ipoteci, gajuri de efecte publice, secțiuni și mărfuri. — Efectuează plăți și încasări. Emite ocure și scrisori de credit în țară și în străinătate. — Primește depuneri spre fructificare. — Execută ordine de Bursă. — Conturi curente.

BANCA ROMÂNEASCĂ

SOCIETATE ANONIMĂ

Capital Social 160,000,000 Lei

Sediul Central: BUCUREȘTI.

SUCURSALE:

Arad, Băiți, Brașov, Bazargic, Chișineu, Cernăuți, Constanța, Galați,
Cluj, Ismail, Târgu-Mureșului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timișoara.

Face orice operațiuni de bancă.

BANCA CENTRALĂ

Pentru industrie și Comert s. p. a. Cluj, Strada Regina Maria No. 6--8
(casele proprii).

Capital social Lei 50,000.000 deplin vărsat.

Secția de Bancă.

Secția de Mărfuri.

FILIALE:

Sibiu, Arad, Turda, Alba-Iulia, Hateg, Satu-Mare.
Reprezentanți stabili în București, Kosice, Praga
și Viena.

ANUNCIURILE și RECLAMELE se primesc la Administrație Cluj, Strada Dorobanților No. 11